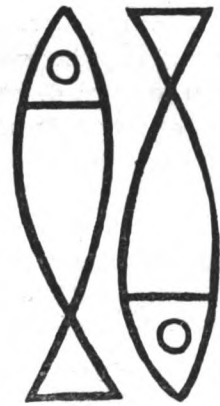

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenbergen, Slotlaan 220, Zeist

WAKEN

Waakt dan, want gij weet de dag noch het uur

Mattheüs 25:13

Het is Christus' bedoeling niet, ons een droomwereld binnen te leiden door dat verhaal van de tien meisjes, die feestelijk gekleed met een lampje in de hand wachten op het feest dat straks beginnen zal, maar die dan — als het wat lang duurt — in slaap vallen. Hij heeft het ook in deze gelijkenis nog steeds over de verschrikkelijke werkelijkheid van een wereld, waarin van de komst van het rijk niets te merken was. Over die werkelijkheid had Hij met zijn discipelen gesproken in antwoord op hun vraag: wat is het teken van uw komst en van de voleinding der wereld? (Matth. 24 : 3)

Jezus was toen gaan spreken over oorlogen hier en daar en overal. Over hongersnoden en aardbevingen. Laten we maar zeggen: over de eerste en de tweede wereldoorlog en over de dreiging van een nog veel fatalere botsing. Hij sprak over de honger in Azië en Biafra. Hij sprak over discriminatie en kolonialisme. Kortom over heel die barre werkelijkheid, waartegen we vandaag onophoudelijk aanbotsen en waarmee we geen raad weten.

En niet alleen dat Hij de verschrikkingen noemde die zich in de wereld zouden voordoen. Hij liet zijn discipelen ook zien, hoe het er in de kerk zou voorstaan. Velen — zei Hij — zullen ten val komen en elkaar overleveren en elkaar haten.

In de wereld zou van Gods heerschappij niets te merken zijn, maar in de kerk ook niet. Overal geweld en onrecht en haat.

En het gevolg van al die ellende? Dat hoe langer hoe meer er de brui aan zouden geven, en zich verbitterd afwenden. De liefde van de meesten zou verkillen: wat voor zin heeft het allemaal eigenlijk? Waarom zou je je nog druk maken? Waarom zou je je nog iets aan het rijk van God laten gelegen liggen, — dat rijk dat toch niet komt?

Dat is nu het antwoord op die vraag van de discipelen: wat is het teken van uw komst? Dit paradoxale antwoord: dat zul je zien aan het gebeuren van al deze dingen. Als — zo staat het bij Lukas — als er op aarde radeloze angst zal zijn vanwege het bulderen der zee, als de mensen bezwijmen van vrees en angst voor de dingen die over de wereld komen, richt u dan op en heft uw hoofden omhoog, want uw verlossing genaakt: de redding staat voor de deur.

Dat is nu het teken van Christus' komst. Een onmogelijk teken. Maar juist dat teken legt eens te meer de nadruk op dat woord, dat Jezus er bij zijn discipelen wil inhameren: gij weet de dag noch het uur. Je verwacht het niet, en dan, ja, dan opeens gebeurt het.

Je verwacht het niet. Ja, en daarom moet je het altijd verwachten.

Daarom gaat het in dit verhaal van de vijf wijze en de vijf dwaze meisjes.

Want de vijf dwaze schoten juist daarin te kort, dat ze niet elk ogenblik klaar waren. Ze hadden wel lampjes meegenomen. Maar ze wisten natuurlijk best: daarmee zijn we niet klaar. Die lampjes branden maar een paar minuten, en dan moet er weer olie opgegoten worden. We moeten dus ook een olievoorraadje meenemen.

Maar dat hadden ze niet gedaan. Ze dachten: dat komt nog wel. Dat kan nog wel. Straks lenen we wel wat, of we kopen gauw wat olie. Maar toen de bruidegom kwam, gebeurde dat zo onverwacht, toen ging het allemaal zo snel, dat ze niets meer konden beginnen.

We weten toch, hoe dat gaat. Je schoonmoeder zal komen met de bus van kwart over tien. En je weet wel, dat je beslist nog wat ongerechtigheden uit de weg moet ruimen, — want die moet ze maar niet zien. Maar dat

kan nog wel. Dat doe je wel gauw even zo tegen tien. Nou, dan komt ze natuurlijk prompt met de bus van kwart voor tien. En dan is er niets meer aan te doen. Dan ontdek je opeens: ik had het al veel eerder moeten doen, dan was ik klaar geweest, ook al had ze om acht uur op de stoep gestaan.

Klaar zijn voor de komst van Christus, — dat is niet: straks, als het zover is, nog van alles moeten doen. Want straks krijg je er de tijd niet meer voor. Maar het is dit: dat je elk ogenblik zo leeft, dat je Hem zonder meer kunt ontvangen. Ook als Hij totaal onverwacht verschijnt, dan nog zeg je: daar komt Hij eindelijk aan. Je rekent er immers op, dat Hij je overvalt als een dief in de nacht. En juist dan overvalt Hij je niet. Terwijl je wist: het duurt misschien nog wel een hele tijd, — heb je geleefd, alsof Hij elk ogenblik voor je geleefd, alsof Hij elk ogenblik voor je kon staan.

—o—

En wat is dat nu: leven alsof Christus elk ogenblik voor je kan staan? Dat zegt deze gelijkenis niet. Maar dat spreekt voor een discipel van Christus dan ook vanzelf. Het is dit, dat je in deze wereld leeft, alsof je Christus elk ogenblik voor je hebt. Want je hebt Hem ook voor je.

Het is niet toevallig, dat op deze gelijkenis volgt de gelijkenis van de talenten. Al is onze Heer uit het gezicht verdwenen, we werken toch voor Hem. We gebruiken toch alles wat we gekregen hebben voor Hem.

Het is ook niet toevallig, dat na de gelijkenis van de talenten het verhaal komt van wat de Zoon des mensen doen zal als Hij dan eindelijk komt. Hij zal de schapen van de bokken scheiden. En dat zal Hij doen naar deze maatstaf: wat heb je met de mensen om je heen gedaan? Heb je de dorstigen te drinken gegeven, of heb je je van hun lot niets aangetrokken. Heb je de zieken bezocht en voor de gevangenen gedaan wat je maar kon, of heb je ze in de steek gelaten. Heb je je het lot van de ellendigen aangetrokken, of ben je onverschillig langs ze heen gelopen. Ben

J. Keuning - Nijmegen

je hulpelozen te hulp gekomen, of heb je ze laten stikken omdat je het veel te druk had met jezelf. Ben je naast de rechtelozen gaan staan, of heb je je haastig afgewend omdat je je vingers niet wilde branden.

Want wat je aan die kleinen, die verachten, die onbetekenende mensen gedaan hebt, dat heb je aan Mij gedaan. Als Ik kom en je aantref, terwijl je dit aan het doen bent, dan ben je klaar. Dan ben je klaar voor Mij. Dan heb je gewaakt. Dan heb je je licht laten schijnen voor de mensen.

Die meisjes uit de gelijkenis wilden haar licht laten schijnen voor de bruidegom, als hij kwam. Nu, zegt Jezus, als je dat wilt, dan moet je ook waken. Dan moet je elk ogenblik klaar zijn voor mijn komst. Dan heb je niets anders te doen, dan wil je ook niets anders meer doen, dan je licht laten schijnen voor de mensen.

Wie dat doet, wacht op Mij. Wie dat doet in deze verschrikkelijke wereld, waarin niets van het komende rijk te zien is, die maakt mijn heerschappij toch al zichtbaar. Daarin, dat jullie je licht laten schijnen voor de mensen, daarin kom Ik zelf tot de wereld met het licht van mijn eeuwige heerschappij. Dat is het licht dat deze barre duisternis overwinnen zal.

—o—

Zó mogen we nu alles tegemoet gaan, wat Christus ons geweest heeft: oorlogen, hongersnoden, geweld, een wereld in ontbinding, het onrecht dat zich verduizendvoudigt en de massa's die het daarom des te meer allemaal aan hun laars lappen, die wanhopig worden of cynisch.

Ja, maar het rijk van God komt toch. Christus, onze Heiland, die ons er uit haalde, die ons weer deed binnegaan in het rijk van God, — Christus komt weer.

Wat kunnen we in deze wereld nu anders doen dan waken, ons klaar maken, klaar zijn voor zijn komst waardoor Hij deze wereld nieuw zal maken.

Want dat Hij dat werkelijk doen zal, dat Hij heus de bruiloft doet komen, dat maakt Hij vandaag al waar door ons voor de bruiloft te doen leven. Niet als zijn bruiloftsgasten slechts, maar als de bruid, die zichzelf gereed maakt.

En als wij er geen gat meer in zien, onszelf gereed te maken, in deze wereld in de feeststemming te komen, er feestelijk uit te zien, dan horen we weer zijn belofte: het is u gegeven, u te kleden met schitterend fijn linnen. Dat zijn: de gehoorzame werken der heiligen.

Het is u gegeven.

En dus blijven we hopen op wat God zal doen en op wat Hij al doet in deze wereld en in het leven van ons, die wachten op Hem. Wij, bange kinderen in het donker, die niet weten waar we ons bergen moeten, we wachten op Hem.

Gij komt: het licht wuift blinkend open.
En wij gaan stil u tegenlopen.

KERKELIJK Leven

Rondom een diepgrijpend klassisbesluit

Terwijl we deze titel aan dit artikel geven, zijn we ons er terdege van bewust, dat het vandaag de dag voor het kerkvolk niet doenlijk is om allerlei klassikale besluiten bij te houden. Daarvoor moet je wel een geheugen hebben als een ijzeren pot en een enorm dossier aanleggen. Het is ook absoluut niet nodig. Waarom we dan toch voor een bepaald klassisbesluit uw aandacht vragen? Wel hierom: het is uitermate belangrijk op welke wijze in een bepaald klassikaal kerkelijk ressort allerlei vragen betreffende het werkelijk-gereformeerd-zijn worden beantwoord. Het gaat erom: welke eisen stelt men vandaag aan een kerk voor het blijven functioneren binnen het kerkverband. In dat kader is het uitermate belangwekkend kennis te nemen van saillante punten uit een bespreking op een vergadering van de klassis Enschede, waar besloten werd „de kerkeraad van Nijverdal niet meer als raad ener Gereformeerde Kerk te Nijverdal te mogen erkennen en ontvangen”.

Wat mankeerde er dan aan die kerkeraad? Heel wat! Er moest o.a. gebrek aan pastorale zorg jegens dolerende broeders en zusters worden gekonstateerd. Men had bedreigd met censuuroefening zonder voorafgaand duidelijk vermaan. Mij had bepaalde gespreksmogelijkheden moeten aangrijpen! Maar overigens stonden geen censuren het effectueren van het door de klassis vanaf de aanvang in de zaak Nijverdal nagestreefde nieuwe begin in de weg. De kerkeraad ratificeerde o.a. een klassisuitspraak van 20 maart, waarin werd gesteld, dat hij niet verplicht was zich over de Open Brief openlijk uit te spreken. Een latere klassisuitspraak vroeg van de kerkeraad wel een uitspraak over de Open Brief. Het bleek voor het maken van een nieuw begin niet voldoende te zijn, dat de kerkeraad garandeerde:

- „1. dat hij onverkort aanvaardt de Gereformeerde belijdenis, overeenkomstig het Ondertekeningsformulier;
2. dat hij nog altijd van harte verdedigt het zelfstandig bestaansrecht van de Gereformeerde Kerken;
3. dat hij de Kerkenordering loyaal zal hanteren voor het onderling verkeer van de kerken.”

Nee, de kerkeraad moest volgens de klassis zich binden aan een bepaalde uitwerking van genoemde drie punten, zoals die waren overgenomen uit de brochure van dr. J. Douma (zie zijn boekje: „Herinnering en Verwachting”, p. 44/45). Deze binding werd door de Nijverdalse kerkeraad afgewezen niet, omdat hij het met die uitwerking van dr. Douma in veel punten niet eens zou zijn, maar, omdat de klassis volgens de kerkeraad niet aantoonde, dat die nadere uitspraken van dr. Douma Nijverdal aangaan. Had dr. Douma zelf niet gewaarschuwd met de woorden:

„Verhef deze uitleg van mij nu niet tot kerkelijke uitspraken”?! Daarop beriep de kerkeraad zich. In een schrijven d.d. 9 februari 1970, gericht aan de klassikale vergadering van 15 januari 1970 in haar vierde zitting, memoreerde de kerkeraad, dat hij de hoofdinhoud van de Open Brief had veroordeeld.” Verder lezen we: „U hebt een verklaring van de kerkeraad gevraagd t.a.v. de leer van ds. Telder, hoofd voor hoofd heeft de kerkeraad, in het bijzijn van de bezwaarde broeders, verklaard deze niet aan te hangen en ze te weerstaan”. Aan het slot van het geciteerde schrijven werd geattendeerd op de verzoeningsformule, die 3 juli 1969 in een samenkomst te Nijverdal aan de kerkeraad en de dolerenden was voorgelegd. Deze verzoeningsformule kreeg de instemming van de kerkeraad, maar werd door de dolerende broeders afgewezen!

In die formule wordt de bereidheid uitgesproken „om tot een verzoening te komen op de grondslag van het offer van Christus, Wiens bloed reinigt van alle ongerechtigheid, vergetende hetgeen achter is en zich uitstrekkende naar hetgeen voor is en daarin de gehele gemeente te betrekken, om samen werkzaam te zijn in Gods Kerk en Koninkrijk tot opbouw van het lichaam van Christus, op de grondslag van de Heilige Schrift en de gereformeerde belijdenisschriften en naar de vigerende K.O.”.

Staande de vergadering d.d. 11 februari jl. werden door ds. W. G. Raven ten overvloede de volgende vragen aan de afgevaardigden van de kerk van Nijverdal gesteld:

- „Nu we voor ernstige beslissingen staan, die diep ingrijpen in ons kerkelijk leven en die buitengewoon zullen appelleren op mijn geweten, verzoek ik aan de kerkeraad te Nijverdal de volgende vragen kategorisch met ja of nee te beantwoorden:
1. Verklaart ge, dat ge de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament begrepen is, houdt voor de waarachtige en volkomen leer der zaligheid?
2. Verklaart ge, dat de belijdenisschriften der Kerk (Drie Formulieren van Enigheid) daarop gegrond zijn?
3. Verklaart gij, dat de D.K.O. als norm dient voor uw kerkelijk handelen?
4. Verwerpt ge de leer van ds. Oosterhoff (voorzover die u en ons kan duidelijk zijn)?
5. Handhaaft ge tegenover de leer van ds. Telder in concreto dat gedeelte, wat U vindt in één van de Drie Formulieren van Enigheid met name Zondag 22: „Van stonde aan”?
6. Verwerpt ge de hoofdzaken van de Open Brief?

O. Mooiweer - Enschede

In de bloemetjes gezet

Dat heeft men mij gedaan op m'n 70e verjaardag. Men zal gedacht hebben: distelen zijn hem ook niet bespaard, laten wij hem nu eens in de bloemen zetten. Bij m'n intrede in 1928 zeiden de mensen van sommige sprekers: „Ze hebben het mooi gemaakt”. Dat zou men nu ook kunnen zeggen. Wel een beetje te mooi denk ik. 'k Ken mezelf tenslotte nog een tikkeltje beter dan anderen. Maar ik vertrouw dat het echt gemeend is. En daarom ben ik er blij mee en dankbaar voor.

Toen aan Minister Luns eens gevraagd werd: „Wat denkt u als u geprezen wordt”, was zijn antwoord: „Dat het voor mijn karakter niet zo best is”. Jubilea en dergelijke zijn niet zonder gevaar. 'k Hoop dat een en ander mij geen kwaad doet. 'k Ben mij bewust, dat we altijd onnutte dienstknechten blijven. En dat we niets hebben, dat we niet ontvangen hebben. En dat alle roem de HERE toekomt. Hem zij voor alles de dank.

De mij bekende schrijvers en gevers heb ik bij m'n weten beantwoord. Maar er zijn ook mij onbekende gevers. Ook zij worden hartelijk bedankt bij dezen. Een andere weg heb ik daarvoor niet. Een groninger zou zeggen: „Dat hadden jullie niet moeten doen”. Maar ze nemen de gave aan. Dat doe ik ook. Met dankbaarheid.

En hiermee gaan we weer over tot de orde van de dag. Met de hartelijke groeten, ook van m'n vrouw,

H. J. JAGER

7. Wilt ge in het kerkverband blijven (A) of wilt ge de richting van de vrije kerken op (B)?

De eerste zes vragen werden alle met ja beantwoord, terwijl de kerkeraad van Nijverdal betreffende de laatste vraag verklaarde in het kerkverband te willen blijven!

Door dr. R. H. Bremmer en ondergetekende was een voorstel ter tafel gelegd, waarin een nieuw gesprek werd beoogd om zo een hernieuwd gezamenlijk optrekken in gereformeerde zin te bewerken. Tevens heeft dr. Bremmer in een uitvoerig en indrukwekkend betoog naar voren gebracht wat uitstoting uit het kerkverband in feite betekent. Het is een versteken van de genademiddelen. Een hele kerk de woestijn inzenden. Hij citeerde verschillende zinsneden uit een brochure van wijlen prof. dr. S. Greijdanus, getiteld: „Over Gereformeerd Kerkrecht”. Als deze het heeft over de bevoegdheid van meerdere kerkelijke vergaderingen, schrijft hij op pag. 26 a.w.: „In het uiterste geval kunnen zij het verband met die bepaalde kerk verbreken, en de gemeenschap met haar opzeggen, of verklaren, dat die of die kerk de gemeenschap of het verband verbroken heeft. Dat is ook excommunicatie, evenals het „zoo zij hij u als de heiden en de tollenaar” van Matth. 18 : 17 ten aanzien van den enkelen persoon”.

Toch werd na het middernachtelijk uur door de vergadering van de gereformeerde kerken binnen het klassikaal ressort Enschede (het was al donderdag 12 februari geworden) met negen stemmen vóór en zeven stemmen tegen op voorstel van ds. C. J. Smelik besloten:

- A. de kerkeraad van Nijverdal niet meer als raad ener Gereformeerde Kerk te Nijverdal te mogen erkennen en ontvangen;
- B. de dolerende broeders te Nijverdal volgens art. 38 K.O. te helpen de verstrooide gemeente te Nijverdal weer bijeen te vergaderen onder ambtsdragers, naar art. 30 N.G.B.,”

Het was opvallend, dat de interim-praeses, ds. I. de Wolff, bij de wegzending van de afgevaardigden van de kerk van Nijverdal, aan hun adres de woorden richtte: „Ik zeg daarmee niet, dat u geen gereformeerde kerk bent, maar de daden ontbreken”.

Kommentaar is overbodig!!
Men konkludere zelf!!

Een doopdienst

Met gemengde gevoelens waren wij getuige van de kerkdienst, die op zaterdagmorgen gehouden werd in de Utrechtse Domkerk. De avond tevoren waren we minder prettig getroffen door de aankondiging op de beeldbuis, dat de doop van „de Oranje-baby's” via Nederland I op zaterdag 21 november om elf uur zou worden uitgezonden.

'De Oranje-baby's'. Het is best mogelijk dat een zeker wantrouwen in de tee-vee-heren

in Hilversum ons parten gespeeld heeft, en dat wellicht in dit geval geheel ten onrechte, maar het schokte ons even: 'de Oranje-baby's'. Dat roept minder prettige associaties op. Maar we laten dat nu maar lopen. Feit is dat op zaterdagmorgen de twee jongste prinsessen uit ons Koninklijk Huis: Constantijn, de zoon van Prins Claus en Prinses Beatrix en Bernhard, de zoon van mr. Pieter van Vollenhoven en Prinses Margriet in de Utrechtse Domkerk ten doop werden gehouden. Dat is voor alle doopouders, die hun kinderen „niet uit gewoonte of bijgelovigheid” naar het doopvont brengen, aan de éne kant een wonder van Gods genade en aan de andere kant de allergewoonste zaak ter wereld: het hóórt maar zo. Zulke ouders weten „dat zij als lidmaten van Christus' gemeente behoren gedoopt te wezen.”

Lidmaten van Christus' gemeente. Dat is de enige legitieme kwaliteit waarin ook kinderen uit een Koninklijk Huis gedoopt mogen en gedoopt moeten worden. Aan dat feit herinnerde in deze samenkomst bijna niets. Want onder welke titel het gezelschap dat de Domkerk vulde ook vallen moge, de gemeente van Christus was hier onzichtbaar. Het had veel meer van een burgerlijke samenkomst-op-hoog-niveau en de hele handeling meer van een staatsakt dan van een handeling in de gemeente van Christus. Immers was voor de gemeente in welke midden de doop werd bediend, de toegang tot de kerk gesloten: voor de leden van Utrechts Nederlandse Hervormde gemeente.

Kardinaal Alfrink, die daar anders niet pleegt te kerken, mocht er in, en de minister-president De Jong ook, maar de gewone kerk-gangers moesten buiten blijven. We zagen ook de commandant van de luchtmacht en begripen waarlijk nóg niet wat deze officier van doen heeft met de doop van deze beide kinderen. Zo zouden we nog wel een poosje kunnen doorgaan. Maar hoe dan ook: al waren we hier in een gebouw van een gemeente van Christus, al werd hier de Schrift gelezen, gebeden, gepreekt en gedoopt net als in de gemeente van Christus, die gemeente zelf was hier niet. Zij mocht hier zelfs niet zijn. Zij moest plaats maken voor een select gezelschap van mensen, die, van wat staat op kwaliteit ook — en we schrijven dit zonder ons over deze mensen een oordeel aan te matigen — met elkander niet de gemeente des Heren vertoonden: één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen. Het is zeer wel mogelijk dat tal van daar aanwezige personen oprechte christenen zijn, maar in die kwaliteit waren ze niet uitgenodigd. Niet de christen Alfrink was hier aanwezig, maar de kardinaal-aartsbisschop van de neder-

landse kerkprovincie van de Heilige Roomse Kerk; niet de christen De Jong werd gevraagd deze kerkdienst bij te wonen, maar de minister-president van het Koninkrijk der Nederlanden. En voorts de commandant van de luchtmacht. En tutti quanti.

Men kon moeilijk jaloers zijn op professor Berkhof die de taak had voor dit meer wereldlijk dan kerkelijk gezelschap nu ja, wel niet Gods Woord te bedienen, maar dan toch de preek te houden. Waar was hier de klankbodem en de echo? En omdat hier niet in een gewone samenkomst der gemeente en bij de gewone bediening des Woords de doop bediend werd, kon het niet anders of in deze speciaal voor de doop belegde (staats- of hof-)samenkomst moest de preek van a tot z bedreigd zijn door het gevaar dat de aandacht voortdurend werd heenge trokken naar de beide dopelingen en hun prinselijke kwaliteit. Alle loffelijke bedoelingen van prof. Berkhof ten spijt — ik ben niet jaloers op de grootouders en de ouders van deze kinderen, die op beschaafde manier de doodsklok hoorden luiden over prinselijke waardigheden en het koningschap.

Het tweede dat ons trof was de slordigheid in deze dienst en de slordige wijze waarin in de 'liturgie' met Bijbelwoorden werd omgesprongen. Ds. Kater verbond de opdracht de kinderen binnen te brengen met het woord van de Here Jezus: „Laat de kinderen tot Mij komen...” door het voegwoord 'want': Laat men nu de kinderen de kerk binnenbrengen WANT de Here Jezus heeft gezegd: „Laat de kinderen tot Mij komen...”. In vele liturgieën legt de Bijbel het loodje.

En... wat is de teevee onbarmhartig. Telkens als het oog van de camera door de kerk draaide verried de beeldbuis een zee van verveling, van gebrek aan aandacht, van gemis aan begrip: men zag, al of niet geuwend, dames en heren, die zich kennelijk verveelden en die zich blijkbaar gevoelden als een kat in een vreemd pakhuis.

Kortom: er was in deze „kerk”-dienst (of moet ik zeggen: staats-dienst) niets, dat het hart in zijn greep nam, dat een appèl deed op het geloof in God en zijn Gezalfde, dat de harten omhoog trok naar Boven waar Christus is... Daarvoor leidde ook de kleine Willem-Alexander de aandacht wel wat af. Het was benaamd een geruststelling dat de teeveeverslaggever verzekerde dat het autootje waarmee hij speelde, een nederlands autootje was. Nederlands fabrikaat. Dat hoort ook zo in een nationale samenkomst. Ondanks de Euromarkt en de E.E.G.

Waarom moest dat nu in een speciale 'dienst'? Niet zonder heimwee dachten we te-

rug aan het feit dat Koningin Wilhelmina destijds belijdenis des geloofs aflegde in een gewone samenkomst der gemeente. En dat in 1927 Prinses Juliana belijdenis deed in de Haagse Julianakerk op een gewone zondagmorgen in een reguliere samenkomst der Haagse Hervormde gemeente, in een dienst waarin tegelijk met haar enige tientallen catechisanten van de wijkpredikant dr. A. Troelstra toegang verkregen tot de tafel des Heren. En hoe mooi was het dat zij samen met haar Vader en Moeder en Grootmoeder de volgende zondag met de gemeente uit het Transvaalkwartier ten avondmaal ging.

Dat was davidisch.

Het is bekend dat Koningin Wilhelmina grote bewondering had voor Koning David. Nu, zij heeft zeker op één punt deze Koning ten voorbeeld genomen: hij danste in een eenvoudige linnen lijfrok midden onder het gewone volk achter de ark toen deze werd opgevoerd naar de berg Sion.

Michal ten spijt.

Zo behoort het.

Niet wat edel en hooggeacht wordt vergaderd met de Koninklijke Familie, maar óók de Koninklijke Familie vergaderd met het volk van de God van Abraham. Gedachtig aan het:

Vorsten 't voegt u Hem in 't midden van zijn heiligdom 't aanbidden;
't voegt u met de Godgetrouwen
's HEREN heerlijkheid t' ontvouwen.

We weten niet of er in de toekomst nog meer prinsenkinderen zullen gedoopt worden. Mocht dat het geval zijn dan was het schoon als de doopouders met hun kind in een gewone kerkdienst te Apeldoorn of te Lage Vuursche verschenen. Zonder pracht en praal. Zonder enige show. In een dienst waarin één ding in het centrum stond: de bediening van de doop aan een kind der gemeente.

—o—

We zouden dat ook nog om een andere reden begeren. Het koningschap en daarom het Koninklijk Huis staat vandaag in het centrum óók van een niet sympathiserende belangstelling. Het onbarmhartige licht van de schijnwerpers vangt ons Koninklijk Huis en zijn leden in heel hun doen en laten. Velen zullen zo'n aparte doopdienst aangrijpen als een apert teken van de zinloosheid van het koningschap, een stuk ijdel vertoon. Men moest deze critici geen voedsel geven.

En wie menen mocht dat dit vorstelijk vertoon nog waarde had voor de verbreiding van het evangelie, vergist zich. Dat kan wel. Men denke slechts aan de verheven uitvaart van Koningin Wilhelmina. Maar daarvan was in de Utrechtse Domkerk helaas niets. Integendeel. We vrezen dat de praal en pompe van deze rommelige dienst aan het evangelie niets goeds gedaan heeft.

God zegene de kinderen van ons vorstenhuis.

„U de leiding des Heiligen Geestes toebiddend”

De laatste tijd heb ik enige malen stukken onder ogen gehad, die eindigden met de bede: „U de leiding des Heiligen Geestes toebiddend”. U begrijpt dat waren stukken, afkomstig van een kerkelijke samenkomst. Wanneer christenen onder elkander of in niet-kerkelijke verbanden met elkander corresponderen, b.v. in politieke of sociale verbanden, dan zijn ze nimmer zo vlot in het elkander 'toebidden' van 'de leiding van de Heilige Geest'. Dan kan het met 'Hoogach-

G. Visee - Kampen

tend' of iets dergelijks. In conflictsituaties bijvoorbeeld kan onder de brieven staan: „Met verschuldigde hoogachting”, waarbij dan overigens per jezuïtenleugen in het midden gelaten wordt tot welke hoogte de achting verschuldigd is. Maar hoe het ook zij, het stichtelijk slot onder kerkelijke, classicale of synodale stukken is: „U de leiding van de Heilige Geest toebiddend”. Dat is zo de kerkelijke stijl. Of een gebrek aan stijl. Gedachteloos neergetikt of neergepend omdat het zo hoort. En zo heeft ook schrijver dezes het meer dan één keer gedaan.

Als je er even over nadenkt is het een vreemde en wordt het hoe langer hoe meer een vervelende zaak. Als de kerk brieven schrijft, antwoordt op bezwaarschriften, dan dient zij alleen maar uit het Woord Gods te spreken, opdat de Heilige Geest in het antwoord leiding geve. Een kerkeraad, een classis, een synode dient niet uit eigen wijsheid te spreken en op eigen gezag van antwoord te dienen. Zij heeft geen 'profetische autoriteit'. Nog veel minder is die haar 'door Christus verleend'. Als de kerk antwoordt dan dient dat altoos te zijn: „De HEERE zegt” of „De Schrift zegt”. Zij mag geen eigen antwoorden geven. Om de eenvoudige reden dat zij die niet heeft. Dat wisten destijds de broeders in Jeruzalem uitstekend. Toen aan hen advies werd gevraagd hoe het in de christelijke gemeenten moest t.a.v. het brandend vraagstuk van de samenleving van Jodenchristenen, die onder de Oudtestamentische Wet waren geroepen en de heidenchristenen, die zonder de Wet tot Christus waren gebracht, gaven zij na langere overweging een kort en bondig antwoord: „Het heeft de Heilige Geest en ons goedgeacht”. Met andere woorden: zij hebben eerst zélf de leiding des Heiligen Geestes gezocht en omdat zij dat hadden gedaan konden zij die leiding ook doorgeven aan anderen.

Kort en bondig.

Thans gaat dat anders.

Synoden geven thans zelf antwoord.

Niet bondig uit de Schriften.

Daarom ook zonder enige klem op de harten.

Langademig.

Stukken soms die meer woorden bevatten dan een aantal bijbelboeken bij elkaar.

Een ratjetoe van ijdel geredeneer.

En aan de Heilige Geest blijft het dan voorbehouden bij de overweging van dergelijke stukken 'leiding te geven'.

Wie die leiding zoekt legt de stukken naast zijn Bijbel.

En als hij constateert dat de stukken niet uit of overeenkomstig de Schriften spreken is de zaak duidelijk: Hij deponereert dergelijke stukken in het archief.

openBARING

*het vertrouwen op je paarden
moet reeds vervlogen zijn
en het spoor doodgelopen
in de stoppels
zie je ze plots verstijven
rossig, vaal
als op een dreigende avond*

*zij die rechte voren aanhielden
ruiken zelfs hun ontbinding niet
want zij zijn al naar Huis gegaan*

C. N. van der Ziel

„De bijbel kennen we al”

Het nummer van ons blad dat op 6 februari jongstleden verscheen bevatte een boekbespreking van de hand van drs. D. J. Buwalda. Het boek dat gerecenseerd werd was het werk van dr. J. Stellingwerff: 'De Hermetische schilderkunst van Diana vandenBerg'. Het stuk was met kleine letter gedrukt en ik heb gereede aanleiding om aan te nemen dat vele lezers en door de titel van het boek en door de kleine letters afschrikt de vier en een halve kolom maar hebben overgeslagen.

Dat is jammer.

Om het boek van dr. Stellingwerff.

En om de knappe recensie van drs. Buwalda.

Want in beide wordt aandacht gevraagd voor een geestesstroming die vandaag in velerlei vorm, al dan niet christelijk gecamoufleerd, ons Westen tot diep in de kerken toe, overstroomt. Het kan bekend zijn dat ook ds. C. Vonk voor deze uit het heidendom afkomstige stroming telkens weer de aandacht vraagt. Zo bijvoorbeeld weer in zijn laatste boekje: De doden weten niets. Buwalda heeft deze stroming, de gnostiek, haarscherp en zeer concreet aangewezen.

Waar we echter thans de aandacht voor vragen is hetgeen hij vertelt in een aantekening. Nadat hij in zijn boekbespreking herinnert heeft aan het Schriftgebruik van de hoofdpersoon van het boek:

„Dit is één van de vele voorbeelden van eigenwillige uitleg door de gnostiek. Die immers, vanuit het goddelijk weten, geen behoefte heeft aan een exegese, die zich richt naar de tijd, de situatie etc. van de schrijver, het verband, zijn bedoeling. Maar eenvoudig een klinkend citaat zoekt uit wat zij als wijsheidsliteratuur gelieft aan te zien, om daarmee eigen wil autoritair te maken. Zo wordt de bijbel een geschikt citatenalbum naast Lao-tse en tutti quanti. Overigens is daaraan duidelijk te illustreren, hoe gnostisch sommige theologen werken, die ons te verstaan willen geven, hoe wij de bijbel lezen moeten. Van links en van rechts. „De bijbel kennen we wel” sprak de synodepraeses van Hoogeveen tot ons, toen hij mijn collega dr. Mulder geen gelegenheid wenste te geven op diens verzoek, hem met een Schriftplaats te mogen overtuigen. Zo doet Diana (vandenBerg, G.V.) het ook, vgl. haar „Uit Egypte heb Ik Mijn Zoon geroepen”, pag. 69.

„De Bijbel kennen we al”.

Het schijnt een vrijgemaakte specialiteit te wezen, dat spreken. Het is al weer enige jaren geleden dat een onzer predikanten als deputaat ad art. 49 K.O. een classis bijwoonde. Er was lang gediskussieerd en gedebatteerd. Zonder de Bijbel. Toen werd het advies van deputaten gevraagd. Bedoelde predikant nam zijn Bijbel en las de broeders zó uit de Bijbel voor hoe het moest. Het werd stil. De harten werden geraakt. Toen de deputaat was uitgesproken had hij zijn Bijbel nog niet weer dicht of het zaad werd al weer weggepikt door een dominee, die zo mocht opmerken: Dát weten we al lang. Laat dominee X nu eens „uit de kerkorde spreken”.

En hoe menig dienaar des Woords is het gebeurd dat hij na scherp de geboden Gods te hebben gepredikt van mensen, die erg voor 'de Wet' waren, te horen kreeg: „Ach, dominee, dat weten we al lang.”

Het zijn allemaal manieren om zich het Woord Gods van het lijf te houden.

Men 'kent' de Bijbel.

Maar men is als de dood zo bang dat de Bijbelkennis recht, op tijd en toegespitst op de situatie, gebruikt wordt.

En men vergeet dat Christus zalig spreekt niet degenen, die het Woord horen, maar die het Woord Gods kennen en doen. Aan dat gebod: Gij zult liefhebben de Here uw God en uw naast als uzelf hangt de ganse Wet en de Profeten, heel het Oude Testament en heel de Schrift.

Dóen, broeders!

Een persoonlijke nieuwjaarswens

Met alle andere angelsaksische termen en gewoonten, die ons land — speciaal na de laatste wereldoorlog — hebben overspoeld, is ook de zegenbede „Merry Christmas and a happy Newyear” over ons gekomen. Men zegt dat, wanneer je in de engels-sprekende landen geen „seasons greetings” meer uitwisselt met een vriend of relatie, je die vriend of die relatie als afgeschreven kunt beschouwen. Daarmee is het dwangmatige karakter van deze groet aangegeven: je kunt er niet onder uit als je je relaties wilt aanhouden; en je verliest een vriend, wanneer je hem niet een maal per jaar je attentie stuurt.

Die attentie kan bestaan in het klassieke visitekaartje met een paar magische letters links onder; in de joviale prentbriefkaart — door velen nog hardnekkig ansichtkaart genoemd en hier op de Veluwe kun je nog serieuze kaarten kopen met de herdertjes bij nachte erop geschilderd, voorzien van een psalmvers; als je er iets voor over hebt stuur je een kleine reproductie van een bekend schilderij uit het rijksmuseum, graag van een winterlandschap als van Breughel, Avercamp of Leikert, waarop dan eenvoudig „seasons greetings” staat gedrukt, of waarop je een persoonlijk woordeke krabbelt. Jagers sturen elkaar een speciale tableau-foto, of een jachtstilleven of een idiote jachtsituatie, onder uiterste geheimhouding voor de jaarwisseling bewaard, met hun weidmansheil erop. En ondernemingen sturen hun cliënten naast hun visitekaartje hun beroemde relatiegeschenken (fiscaal aftrekbaar) als daar zijn: sigarettenkokers, pennen, telefoonklappers, buro-klokjes, agenda's, kalenders, ballpoints en nog meer kalenders, zakelijke en onzakelijke. Ons kantoor houdt er jaarlijks een verloting voor het personeel van over.

Er zijn maar weinig mensen, die in deze warme golfstroom van wederkerige heilwensen een „persoonlijke noot” weten te leggen: dat vonkende intermenselijke contact, dat ver boven de verplichte communicatie uitspringt, als een forel die boven het water uitdartelt, als de zalm die zichzelf tegen de stroomversnellingen in weet te bewegen.

Van zulk een uitzonderlijke zonderling ga ik u iets vertellen. Er zit in Amsterdam zo'n persoonlijke notenkraaker, die jaarlijks zijn goede wensen verpakt in een met zorg gekozen gedicht, voorzien van een passende illustratie*). Het is een goede en vaste gewoonte van deze heer, om zijn vrienden en relaties te vereren met een attentie, die voor kortere of langere tijd blijft hangen. Zijn serie lyrische heilwensen liep onlangs om precies te zijn vijf en twintig jaar. U moet zich dat even indenken: 25 jaar aaneen een artistieke en unieke heilwens te bedenken, die elke keer uitschiet boven de grauwe massa van heilwensende zakenlieden. In zijn reeks komen gedichten voor van Jan Campert, Aart van der Leeuw, Anton van Duinkerken, Albert Verwey, Bertus Aafjes, Martinus Nijhof, de blinde predikant Jan Wit en niet te vergeten van de Heer Gräffner zelf. De illustraties lopen van houtgravures van Pam G. Rueter en D. v. Gelder, tekeningen van Adri Endert en Jan van Toorn tot knappe fotomontages.

Het gedicht van dit jaar, verlucht met een opklimmende reeks van 9 fotovergrotingen van een witte duif, is van Bertus Aafjes, en wel zijn sonnet Panta Rhei**):

In verzen brengt men ademloos
tot stand
wat in de wereld stroomt en vaag
vervliet:
men dwingt het in de bedding van
een lied
en plant den chaos in een klaar verband.

Want alles stroomt en buigt gelijk
een riet
achter het rietbosch aan den oeverrand:
— de stage wind waait over stad
en land —
het neigt, men ziet het en men
ziet het niet.

Maar wat ontnomen aan den
wereldstroom
in verzen rust vindt valt een wijle stil,
gelijk een kind in een zeer witten
droom:

het ademhaalt nog maar het heeft
geen wil;
het houdt de dage-daden vast in toom
als witte duiven in een glazen til.

—o—

Wilt u het nog eens lezen, langzaam? Het mag hardop, als u niemand stoort. Bij zijn 25ste nieuwjaarswens heeft de heer Gräffner hierin een fijne verklaring gegeven van zijn zangerige afwijking; een verontschuldiging voor elk vers. Want elk gedicht wil immers een momentopname leveren van een ijdel voorbijvliegend leven; elk lied wil orde scheppen in de chaos van gedachten; wil inzicht geven in de zin van onze haast; elke dichter is een profeet die inzicht, doorzicht en uitzicht geeft, die het ongrijpbare in toom houdt.

Alstublieft, dat is de nieuwjaarsboodschap van een assurantiemakelaar uit een wereldstad. Is het geen fijne ervaring, zulk een goedbesnaarde idealist tussen harde geldmensen aan te treffen? Jawel, zegt u. Nu, dat is niet ieder met u eens. Iemand reageerde op zulk een nieuwjaarswens met:

„Wij vinden zulke sentimentaliteiten aan het eind van het jaar overbodig. Waar wilt u heen met uw dichters? Dat zijn toch maar leeglopers die dikwijls op andermans zak teren omdat zij werken minderwaardig vinden. Wij ergeren ons telkenjare aan dat gebazel — een zakenmens moet bij het zakelijke blijven — stuur ons liever een ballpoint of iets dergelijks...”

Maar in datzelfde jaar kwam ook deze reactie:

„Uw mooie kaart met vers en wens kwam als een groet uit de hemel zelf — als het olijfbled dat Noach kwam vertroosten en bemoedigen...”

Ziet u — zo kan het ook. En zolang iemand in evenwicht wordt gehouden door lof en hoon, zolang bewandelt hij meestal de goede weg. Wilt u nog een paar klanken horen? Jan van Marion tekent in zijn vers Carillon het moderne stadsleven onder de tinkeling van het klokkenspel, en besluit:

„De zilverige klokmuziek
spint zacht een web van romantiek
rondom het harde, nucht're leven”

waarmee hij ook al een nederige apologie van deze dichterlijke relatiegroet aanbiedt. En bijzonder schoon is ons mens-zijn op deze aarde bezongen door dr Barend Rijdes:

Ik zal de aarde zo ontroerd bezingen
Dat gij haar uit mijn lied herkent.
Zie hoe verrukt de dalen openspringen
De hemel spant zijn blauwe tent.

De helling stooft de rijpe druiven
Die ik met beide handen pluk
De wind zal door het koren kruiven
En is een deel van mijn geluk.

Er is geen heerlijkheid als deze:
De zon in glorie op zien gaan
En enkel maar een mensch te wezen
Wiens voeten op de aarde staan.

Welnu — in een tijd van computers, elektronische besturing, kaartsystemen, verambtelijking, ontmenselijking en decadentie is een zuiver menselijk geluid als dit boventijdelijk en bijna bovenaards. En dan is dit lyrisch zendstation nog meer dan een esthetische groet, een hoogstaand sociaal gebaar. Deze assurantiemakelaar schaamt zich ook niet de naam van onze God en Vader te noemen, wanneer dat pas geeft.

In het bekende „Plagiaat” van Frouwien v. d. Vooren-Kuyper heet het:

Zij maken mij herhaaldelijk verwijten,
dat ik Uw Naam doorheen mijn
verzen vlecht;
ik geef het toe maar 't zou mij
pijnlijk spijten
als ik daarmee, mijn God, iets heb
miszege.

Ik zag Uw glimlach, puur, in 't
ochtendgloren,
Uw traan in 't dauwkristal aan
ied're halm,
Uw speels gebaar in 't wuiven
van het koren...
ik hoorde Uw toorn in somb're
onweersgalm, enz.

Anton van Duinkerken zingt zijn lied om Eva, dat begint met:

De wereld was klein
En de zee was ondiep
Op den zesden avond,
Toen Adam sliep.

En hij eindigt:

Want de wereld werd wijd
En de zee werd diep:
De zaal en de spiegel
Der vrouw, die Hij schiep.

De afrikaanse dichter C. J. Langenhoven eindigt zijn Stem van Suid-Afrika met:

Soos ons vadere vertrou het,
leer ook ons vertrou, o Heer:
Met ons land en met ons nasie
sal dit wel wees, God regeer.

En van Louis Gräffner zelf treft u bijzonder zijn slotcouplet:

Ik ben geen maatstaf meer en bid:
Vergeef deze opstandigheid
Laat mij Uw licht toch blijven zien
Dat schijnt tot in der eeuwigheid...

De dichtkunst is mijn sterkste punt niet; misschien het uwe ook niet. Maar we hoeven geen dichters te zijn om te worden ontroerd door een persoonlijke attentie van deze kwaliteit.

D. W. L. Milo - Vierhouten

*) Louis Gräffner van de firma's Louis Gräffner en Sanders & Gräffner.

**) alles stroomt

Opheldering gegeven en opheldering gevraagd

In het nummer van „De Reformatie” van 1 november a.p. plaatste prof. J. Kamphuis een uitgebreid artikel ter beoordeling van de door mij uitgegeven brochure „Opheldering” betreffende het redactionele beleid van „De Reformatie” in de jaren 1952-1956 en de aanhoudende conflictsituatie met de Uitgeefster in deze jaren.

Gaarne spreek ik hierbij mijn dank uit voor de aandacht, die prof. Kamphuis aan deze publicatie heeft gegeven en voor de waardige en zakelijke wijze, waarop hij zijn bezwaren tegen hetgeen ik schreef en niet schreef, en volgens hem had moeten schrijven en in rekening had moeten brengen, te berde brengt.

Het spijt mij, dat mijn antwoord op dit artikel langer op zich heeft laten wachten dan ik zelf wenste. De oorzaak lag in de Hongkong-griep, waarmee ik eind november uit Amerika thuis kwam en in de nasleep ervan, waardoor ik op advies van de behandelende specialisten het tijdelijk wat kalmpjes aan moest doen. Ik gevoel me thans weer voldoende fit om ook op deze zaak te kunnen ingaan.

Toen ik destijds bezig was met het schrijven van mijn brochure heb ik nog even overwogen speciale aandacht te schenken aan de plaats, die prof. Kamphuis bij deze redactiewisseling van De Reformatie heeft ingenomen en waarover we destijds zowel mondeling als schriftelijk met elkaar in april en oktober 1956 in contact zijn geweest. Daar ik ervan overtuigd was, dat prof. Kamphuis als strijdbare figuur wel zou reageren op mijn brochure in het mede door hem geredigeerde weekblad De Reformatie, nadat hij kennis zou hebben genomen van de gedocumenteerde opheldering van redactiebeleid en relatie uitgeefster-redactie in de jaren 1952-1956, oordeelde ik, dat ik beter zijn reactie kon afwachten, om het daarvan te laten afhangen of en in hoeverre ik uit mijn dossier ook datgene naar voren zou brengen, dat speciaal op hem betrekking had. Helaas blijft hij zich bij zijn beoordeling volledig bewegen in de lijn, waarin wij als „oude redactie” na ons ontslag de nieuwe redactie zich steeds hebben zien bewegen. Dit noopte ons destijds aan het eind van een onbevredigend verlopend contact in een brief aan Redactie en Commissie van Advies van De Reformatie d.d. 28 mei 1957 te schrijven: „Ook nu moeten we tot de conclusie komen, dat u aan wat voor ons de hoofdzaak is in feite voorbijgaat. Want die is deze, dat de plaatsgevonden redactiewisseling, gezien in het licht van de verhouding tussen uitgeefster en vorige redactie, zoals die sinds 1952 was gegroeid en door alle redacteuren werd gelaakt en beoordeeld naar de overwegingen en gebeurtenissen, welke daartoe geleid hebben, voor ons onaanvaardbaar was en is.”

Geheel in dezelfde lijn van het optreden van nieuwe redactie en Commissie van Advies ligt ook wat prof. Kamphuis nu schrijft: „de heer Groen schrijft voor een deel over situaties, die ik niet geheel kan beoordelen. Het komt me voor dat een afstaan op zijn informatie en oordeel (zie de boven gememoreerde oncontroleerbaarheid van bepaalde gegevens) niet verantwoord is.” Waarop slaat deze opmerking? Zij heeft allereerst betrekking op het feit, dat ik mij volgens hem beroep op een mondelinge oncontroleerbare uitslating (blz. 41 van mijn brochure) van een lid

van de Schilder-familie: „Wij Schilders leven zo moeilijk”. Ik stem toe, dat dit oncontroleerbaar is, ook al sta ik persoonlijk voor de waarheid ervan in. Met de goede naam van de betrokkene had het evenwel niets te maken, zoals iedere onbevengene lezer kan vaststellen, ook al doet prof. Kamphuis het voorkomen, dat dit wel het geval was. Wanneer iemand erg zwaartillend is — mogelijk wel eens té zwaar — dan betekent dit nog niet, dat hij bewust verkeerd oordeelt of handelt. Het was dan ook mijnerzijds een poging tot het zoeken van een milde verklaring voor het gedrag van prof. H. J. Schilder in deze zaak, dat tot vandaag toe voor mij onverklaarbaar is.

Zijn opmerking over het oncontroleerbaarzijn betreft prof. Kamphuis in het bijzonder op hetgeen ik releveerde ten opzichte van wat ik volgens hem „opgetekend (had) uit de mond van zijn collega's”.

Nu heb ik in de loop van de jaren, waarin ik deel uitmaakte van de redactie, in vergaderingen inderdaad meerdere malen dit feit door de professoren Deddens, Jager en Veenhof horen verklaren. Maar daarop beriep ik mij in mijn brochure niet. Ik deed dit door te citeren uit het in mijn brochure meermalen aangehaalde „Memorandum inzake het beleid van de redactie van De Reformatie gedurende 1952-1954”, destijds door deze redactie opgesteld. Volgens deze redacteuren werd daarin gewag gemaakt van de moeilijkheden, die wijlen prof. dr. K. Schilder naar zijn verklaring herhaaldelijk met de Uitgeefster had ondervonden. Het gaat m.i. niet aan, dit af te doen met de kwalificatie „oncontroleerbaar”. Wil prof. Kamphuis de professoren Deddens, Jager en Veenhof in dezen niet op hun woord geloven, laat hij dit dan onomwonden zeggen. Ik geloof deze broeders wel! Doch ook deze opmerking, alleen dienende om aan te tonen, dat de moeilijkheden, die de redactie had met de Uitgeefster ook in het verleden een zekere rol hadden gespeeld, is niet bepalend. Ze maakt alleen duidelijk, waarom prof. Deddens met zijn ultimatief telegram aan de Uitgeefster (zie „Opheldering” blz. 14) de zaak zo op scherp zette. De redactie van destijds dacht: een gewaarschuwd man geldt voor twee.

Wat door mij over de jaren 1952-1956 ten aanzien van de uiterst moeilijke en gespannen relatie Uitgeefster-Redactie is vermeld, is door mij gestaafd met citaten uit de gevoerde correspondentie. Wanneer prof. Kamphuis dit nu afdoet met de verklaring, dat dit situaties zijn, die hij niet kan beoordelen, dan beschouw ik dit als een ontwijkend antwoord, zoals hierboven aangegeven helaas liggende in de lijn als van de aanvang af door de nieuwe redactie gevolgd. Ik heb hem de gelegenheid geboden de situatie juist te beoordelen door de stukken op tafel te leggen.

Wanneer nu prof. Kamphuis voorts deze zaken afdoet met de opmerking, dat hij hiermee „kleingood” afhandelt, dan verschil ik ook daarin met hem van mening. Het is allerm minst kleingood wanneer een Uitgeefster zich niet houdt aan duidelijke afspraken ten opzichte van het beleid en de relatie Uitgeefster-Redactie, zoals met de stukken is bewezen.

Overigens vlei ik me niet met de hoop, dat dit en wat hierna gaat volgen prof. Kamphuis

iets zal zeggen. Ik denk hierbij aan het gezegde: wat de boer niet lust, dat eet hij niet.

Prof. Kamphuis vermeldt, dat er tussen de heer Van Spronsen en hem „nooit anders dan de meest hartelijke harmonie is geweest”. Wat zegt dat nu in betrekking tot het verleden? Niets anders dan dat het in de jaren 1952-1956, toen prof. Deddens, Jager en Veenhof met ds. v. d. Born en ondergetekende de redactie voerden, totaal anders is geweest. Hoe is dit verschil te verklaren? Mijn verklaring is, dat prof. Kamphuis door zich bereid te verklaren, zonder enig voorafgaand overleg met de oude redactie, de Uitgeefster te volgen in haar ontslagverlening aan deze redactie, waarmee hij nota bene zelf nog in gesprek was over een medewerkerschap, dat hem was aangeboden, en door vervolgens zich beschikbaar te stellen om te fungeren als pion in de handen van de Uitgeefster, zij het ook als „konings-pion” voor het innemen van een onaantastbare positie op het schakbord, nadat vooraf een aantal pionnen door deze Uitgeefster van het bord waren geveegd of op een ongevaarlijke tweede rangpositie waren teruggedrongen, van deze Uitgeefster zelf echt geen kwaad meer had te duchten. Hij was een man naar haar hart, welk hart evenwel op dit punt niet zuiver functioneerde.

Gaarne wil ik ook ingaan op hetgeen prof. Kamphuis opmerkt ten opzichte van het feit, dat mijn mede-redacteuren en ik geen aandacht zouden hebben gehad voor wat hij noemt „de principiële strijd die tot de redactiewisseling heeft geleid”. Ik moet eerlijk verklaren, dat ik deze woorden overdreven en te geladen vind op grond van hetgeen ik daarvan persoonlijk in onze redactievergaderingen heb meegemaakt. Prof. Kamphuis verwijst nu naar wat hij aandient als een „nota”, de tekst van hetgeen door hem in het belang van een constructieve gedachtenwisseling werd uitgesproken in de door mij op blz. 25 van mijn brochure vermelde vergadering van de redactie met een groep van „prominente vrienden van De Reformatie”, zoals ik hen collectief benoemde. In mijn archief trof ik deze nota niet aan. Bij navraag bij de professoren Jager en Veenhof, wier archiefbestanddeel, op De Reformatie-redactie betrekking hebbende, ik ter beschikking kreeg, bleek mij, dat ook zij deze nota niet in hun bezit hebben en dat zij evenmin als ik zich iets ervan herinneren, ooit zulk een nota te hebben ontvangen. Van een nota geldt, dat men die indient. Dat is blijkbaar niet geschied. Prof. Kamphuis schrijft, dat hij ook reeds op een eerder tijdstip zijn bezwaren bij de redactie en ook persoonlijk aan professor Veenhof had kenbaar gemaakt. Als redactie hebben wij alleen met het eerste direct te maken. Mijn archief is zeer volledig, maar ik moet helaas meedelen, dat ik een brief van de hand van prof. Kamphuis aan de redactie gericht, daarin niet heb aangetroffen. Van een mondelinge bespreking is mij evenmin iets bekend (hij spreekt namelijk niet nadrukkelijk van schriftelijk overleg) anders dan in die éne bovengenoemde vergadering.

Nu wil ik bekennen, dat ik op blz. 25 van mijn brochure in mijn weergave van het besprokene, waarbij ik op mijn geheugen moest afgaan, bijna uitsluitend dat slinkend aantal

abonne's naar voren heb gebracht. Dat was geen onbetekenende zaak, gelijk o.a. ook kan blijken uit de door mij op blz. 22 midden geciteerde brief van de Uitgeefster, die daarmee inzette. Er was evenwel ook, men kan het in dezelfde brief lezen, het punt van de kritiek van verschillende jongeren, zoals de Uitgeefster ons schreef, op de leiding of het gemis aan leiding van het blad. Aan het slot van hetgeen ik schreef over deze vergadering vermeldde ik ook (blz. 25 midden „Opheldering”), dat de redactie toezegde, al het mogelijke te doen om deze inzinking te overwinnen, waartoe zij ook alle aandacht zou geven aan het aantrekken van nieuwe medewerkers. Dit laatste wees erop, dat de inhoud van het blad en de redactionele arbeid daaraan, ook wel degelijk in discussie was geweest.

Hoe men nu voorts over deze vergadering mag denken, wie nu hiervan kennis neemt, inclusief de „nota” van prof. Kamphuis, zal toch begrip kunnen opbrengen voor mijn voorgaande interpretatie, waarmee ik het spreken van het „voeren van een principiële strijd, die tot redactiewisseling leidde”, als overdreven en te geladen typeerde.

Dit klemte te meer, wanneer men er op let, dat prompt de redactie aan het werk ging om een oplossing te zoeken voor het aftreden van prof. Deddens en ds. v. d. Born in verband met hun gezondheidstoestand, hetgeen inderdaad een merkbare verzwakking van het redactionele team betekende.

Het is echter onwaar te veronderstellen of te beweren, dat het overleg met deze broeders, wier woordvoerder ds. Kamphuis was, door de redactie zou zijn genegeerd of gebagatelliseerd. Het tegendeel is waar. Het vervolg heeft dit overduidelijk bewezen. Zij richtte tot de professoren Doekes en H. J. Schilder de uitnodiging tot de redactie toe te treden. Daarbij werd overeengekomen, dat prof. H. J. Schilder als redacteur de rubriek Kerkelijk Leven, wel één der meest actuele rubrieken, zou gaan verzorgen. De redactie kon niet anders denken dan dat dit ook geheel naar de zin en in de geest zou zijn, van de broeders, die met haar hadden gesproken.

De bladzijden 25 t/m 29 en 36 t/m 39 van „Opheldering” lichten uitvoerig in over de moeilijkheden met prof. H. J. Schilder ondervonden in verband met zijn toetreding tot de redactie. Hoe moeizaam dit overleg ook was, het had uiteindelijk toch een positief resultaat. Zowel prof. H. J. Schilder als prof. Doekes traden toe tot de redactie. Een gemeenschappelijk ondertekende brief van de redactie aan de Uitgeefster d.d. 10 februari 1956 bevestigde dit, terwijl de tekst van een mededeling aan de lezers van het blad werd opgesteld (zie bladzijde 37 van „Opheldering”). Dat er niets kwam van deze afspraak, werd veroorzaakt door het geheel onverwacht terugkomen van prof. Schilder op zijn gegeven woord, dat hij terugvroeg met het voorstel aan de achterblijvende redacteurs, De Reformatie maar op te heffen, als het beste van twee overwegingen, die hij hun aan de hand deed.

Tevens werd in die eerste redactievergadering besloten, daar ook het punt van het aantrekken van medewerkers ter sprake kwam, om een begin daarmee te maken, door prof. Kamphuis uit te nodigen tot de kring der medewerkers toe te treden. Prof. Kamphuis reageerde hierop na een week van beraad positief; hij zag alleen gaarne een ruimer gebied hem toegewezen. Mijnerzijds gaf ik deze zaak prompt door aan prof. Jager met als aanbeveling de suggestie, de rubriek van prof. Kamphuis de titel te geven „Bij dichters en schriftgeleerden”. Dit in verband met het onderwerp, waarover prof. Kamphuis gaarne wilde schrijven betrekking hebbende op de dichtkunst onder Israël.

Wie nu verneemt van het thema van het onderwerp, waarmee prof. Kamphuis zijn medewerking in De Reformatie gaarne wilde beginnen: „de dichtkunst onder Israël” kan daarin toch ook moeilijk iets bespeuren van een principiële strijd, die er gaande zou zijn. Kan men zich een lieflijker en vrediger onderwerp voorstellen? Natuurlijk werp ik iedere gedachte verre van mij als zou het hier — gegeven nu eenmaal, dat ik aan een principiële strijd moet denken, volgens prof. Kamphuis — van zijn kant een „krijgslist”

P. Groen - Rotterdam

zijn geweest. In kan mij toch prof. Kamphuis moeilijk voorstellen, vermomd als troubadour, tokkelend op zijn instrument „de liederen Israëls”, maar ondertussen met het rapier, verborgen onder zijn wijde mantel. Plaatst men het gebeurde bij De Reformatie, gelijk prof. Kamphuis ons wil doen geloven, onder het aspect van een principiële strijd, iets waarin ik hem niet kan volgen, dan zou men, mede gelet op de wijze waarop het ontslag aan de oude redactie door een overrompelingsactie stijlloos werd uitgevoerd, met de dichter van Psalm 120 de klacht kunnen uiten: „Ik ben één en al vrede, maar als ik spreek dan zijn zij uit op strijd.”

Met het feit van deze uitnodiging van de oude, uitgebreide redactie aan prof. Kamphuis om als medewerker toe te treden tot De Reformatie, is wel alle grond ontnomen aan elke bewering, als zou de oude redactie zich afwijzend hebben opgesteld tegen toetreding van anderen met name uit de groep der jongeren. In dit verband verwijs ik ook naar hetgeen ik in „Opheldering” vermeldde over de overwegingen t.o.v. eventuele toetreding van drs. Bremmer en anderen. Dat tot grote teleurstelling van de oude redactie in deze richting niets kon worden bereikt, werd veroorzaakt door het feit van het plotseling terugkomen van prof. H. J. Schilder op zijn beslissing tot de redactie van De Reformatie toe te treden.

Prof. Kamphuis refereert in een noot aan hetgeen door mij, naar hij zich herinnert, gezegd werd in een vergadering, waar hij tegenwoordig was, ten aanzien van mijn visie op het streven van de groep jongeren, waartoe ook prof. Kamphuis behoorde. Het is juist, ook al voeg ik aan het toen gezegde nu toe, dat ik op tal van punten tussen deze jongeren verschillen aan de dag zag treden. Op één punt waren zij volkomen homogeen nl. in hun waardering voor de arbeid van hun overleden leermeester prof. dr. K. Schilder, een waardering, die ook door de redactie-leden van de Reformatie met hen werd gedeeld.

Mijnerzijds mag ik aan het feit, dat uit deze vergadering van het gesprokene werd geciteerd, wellicht het recht ontleenen, iets te citeren van hetgeen door prof. Kamphuis werd opgemerkt in de gemeenschappelijke vergadering, waarin door ons als oude redactie gedocumenteerd de bezwaren op tafel werden gebracht, die men thans op blz. 38 en 39 van „Opheldering” kan vernemen, door ons ondervonden o.a. in betrekking tot prof. H. J. Schilder. Hetgeen ik tegenover prof. Kamphuis reeds eerder heb opgemerkt, herhaal ik hierbij (eerste alinea van blz. 3 van mijn brief aan prof. Kamphuis d.d. 22.10.1956): „dat het mij buitengewoon speet, dat U in Uw aandeel in het debat deze zaak hebt afgedaan met de rhetorische en in wezen afgetrokken redenering, dat wij als oude redactie dan maar hadden moeten verklaren, dat prof. Schilder zulk een onmogelijk mens was en hadden moeten zoeken naar een andere redacteur”. Gesteld, wij zouden dat hebben willen doen, waartoe geen onzer bereid was, dan zouden we eenvoudig niet de tijd hebben gekregen. Met zijn brief van 13 maart 1956 trok prof. H. J. Schilder zich terug. Per brief van 29 maart 1956, circa 2 weken later, kreeg de redactie (met uitzondering van prof. Doekes — hoe-

wel in feite daartoe behorend — op grond van de aanbeveling, afgegeven door de adviseur prof. H. J. Schilder, haar ontslag als redactie thuis gestuurd, met dank voor de bezwezen diensten.

Over hetgeen zich bij het verlenen van het ontslag aan de oude redactie heeft afgespeeld, kan ik natuurlijk geen opheldering verschaffen. Dit voltrok zich tot onze stomme verbazing volledig achter onze rug, buiten ons om.

Mijnerzijds kan ik niet meer opheldering verschaffen dan door een tip van de sluier, die over deze zaak ligt, op te lichten. Wat ik ter opheldering kan verschaffen, verschaf ik gaarne. Daar prof. Kamphuis op dezelfde datum, waarop de oude redactie ontslag verleend werd, door de Uitgeefster naar voren werd geschoven als „een der jongere predikanten, die wij zeer gaarne aan de leiding van het blad verbinden”, mag ik wel aannemen, dat hij van deze beoogde redactiewijziging voldoende op de hoogte moet zijn geweest. Ik richt thans tot hem het verzoek, van zijn kant medewerking te verlenen om opheldering in deze zaak te verkrijgen. Dan verdwijnen de vraagtekens, die ook ik nu nog achter het woord opheldering plaats.

Ik verzoek hem dan in zijn Opheldering ook de navolgende gegevens te verdisconten:

Gedateerd 13 april 1956 ontving ik van ds. F. A. den Boeft, die bij het onttreden van de nieuwe redactie de functie bekleedde van voorzitter van de Commissie van Advies een brief, die als volgt begon:

„Een kring van mensen heeft breed over de zaken van De Reformatie gesproken”. Dan volgen enkele persoonlijke opmerkingen en beoordelingen van ds. Den Boeft, die ik achterwege laat. Daarna vervolgt ds. Den Boeft, nadat hij nog de opmerking heeft geplaatst, dat een oplossing met Doekes geen oplossing is: „Nu is besloten De Reformatie voort te zetten. De redactie wordt: ds. Knoop, ds. Kamphuis en dr. Jasperse. Ik ben ervan overtuigd, dat de tegenwoordige redactie uw voortdurende medewerking zeer op prijs zou stellen. Uw artikelen in uw bepaalde rubriek worden door hen ook op prijs gesteld. Waar ik persoonlijk ook bij deze aangelegenheid betrokken ben, daar wil ik dat begeren graag overbrengen. Het zou mij heel wat waard zijn, indien u besluiten kon, uw medewerking te verlenen. Het lijkt een ietwat vreemde figuur misschien, maar u kunt heel goed weten, dat alles zich zeker niet tegen u keerde, maar dat men nu het zo was, niet anders kon dan u in het ontslag van de redactie te doen delen”.

Het zal duidelijk zijn, dat ik, wilde ik eerlijk handelen, op deze suggestie niet kon ingaan. Wat voor mij evenwel de hoofdzaak vormt is de aanhef van deze brief: „Een kring van mensen heeft breed over de zaken van De Reformatie gesproken”. Voor die bespreking ontving ik geen uitnodiging, ik heb ook nimmer geweten van het bestaan van zulk een kring, een min of meer vast gevormd verband. Vraag: wie behoorden tot deze kring, die volledig opereerde buiten medeweten van de oude redactie van De Reformatie? Gaarne opheldering ingewacht.

Een tweede gegeven, dat ik naar boren breng, is het volgende.

In mijn brief van 22 okt. 1956, bl. 1, in antwoord op een brief van ds. Kamphuis d.d. 20 oktober, waarin deze zijn bezwaren inbracht tegen het feit, dat ik mij persoonlijk niet gedistantieerd had van een door wijlen broeder J. G. van Oord geschreven circulaire in verband met de zaken rond De Reformatie, schreef ik hem als volgt: „Br. Van Oord heeft, naar hij mij zeide, hierover langdurig gesproken tijdens de zittingen van de Synode met de heer Van Spronsen en van dezen vernomen, dat de Uitgeefster door een bepaalde groep gedwongen zou zijn, om maatregelen t.o.v. de oude redactie te treffen. Men zou geen andere mogelijkheid meer hebben gezien dan zo te handelen.”

Om volledig te zijn merk ik nog op, dat br. Van Oord bij nadere overweging openlijk heeft erkend, dat zijn bewering, dat het de

broeders van de oude redactie onmogelijk werd gemaakt aan het kerkelijk gesprek deel te nemen, te ver ging. Prof. Veenhof toch werd aangezocht voor de nieuwe redactie en prof. Jager en ondergetekende konden medewerker blijven in de nieuwe opstelling.

Waar het mij om gaat is nu dit, dat in het gesprek van broeder Van Oord met de heer Van Spronsen (en hierop heb ik nimmer een ontkenning gelezen, dat dit gesprek zó heeft plaats gehad, evenmin heeft broeder Van Oord deze verklaring ooit ingetrokken, ook prof Kamphuis heeft op de verwijzing naar deze toch wel belangrijke zaak tegenover mij nimmer meer gereageerd. Daarom neig ik tot de conclusie: wie zwijgt, stemt toe) er ook sprake was van een bepaalde groep, die achter de schermen en achter de rug om en buiten enig medeweten van de oude redactie als een soort van „pressure-groep” zou zijn opgetreden en de verantwoordelijkheid zou dragen voor de ontslagverlening aan de oude redactie. Dit zou dan tevens de verklaring kunnen vormen van het anders volkomen onverklaarbare optreden van de Uitgeefster, dat zij na eerst te hebben geschreven volkomen akkoord te gaan met de voorgestelde redactie-samenstelling van Doekes, Groen, Jager, Veenhof, Schilder, plotseling, toen prof. Schilder uitstapte, de overige vier redactieleden, bereid samen de redactie te vormen, zonder enig voorafgaand overleg eenvoudig ontslag gaf. Voorts wijs ik er op, dat er op dit punt dan ook een verschil aan de dag treedt tussen wat de Uitgeefster aan prof. Jager, Veenhof en mij schreef (daarbij prof. Doekes volkomen negerende, terwijl ds. Den Boeft hem in zijn brief wel noemt, ook al wijst hij hem af) als zou dit ontslag zijn geschied op advies van prof. Schilder (zie „Opheldering” blz. 59), hetgeen op zijn best dan een halve waarheid zou zijn, en hetgeen ds. Den Boeft in zijn brief als voorstelling van zaken geeft, dat de door hem genoemde groep bij de behandeling van deze zaak ook zou zijn ingeschakeld. Nogmaals gezegd, ik

heb van het bestaan van zulk een groep nimmer geweten, of ook maar het bestaan ervan vermoed. Maar daar zowel de voorzitter van de Commissie van Advies van De Reformatie, als blijkbaar de heer Van Spronsen in zijn gesprek met de heer Van Oord, het bestaan van zulk een groep zelfs als verklaring van hun optreden naar voren hebben geschoven, ontstaat voor mij hierin wel een situatie, die om opheldering vraagt. Wanneer het toch waar zou blijken te zijn, dat hier inderdaad door een groep gehandeld is achter de rug van de oude redactie om, teneinde deze „paleisrevolutie” bij de leiding van De Reformatie door te voeren, dan zou men de broeders van deze groep, de klassieke woorden van Caesar kunnen toevoegen, in een op dit punt vergelijkbare situatie gesproken: Ook gij Brutus?! Doch liever dan bij de keuze van mijn beeld mij uitsluitend te bepalen tot de wereldgeschiedenis in het grijs verleden, wil ik ter vergelijking heenwijzen naar wat in onze tijd op kerkelijk gebied in de wereld voorvalt, waardoor ik ook dieper kan doordringen tot de bepaling van het feitelijk gebeuren. Ik denk hierbij aan wat ik dezer dagen las in het nummer van Elseviers Magazine van 7 februari jl. (blz. 59), waarin Michel van der Plas een artikel schrijft over het gevaar van een Nederlands schisma in de Rooms-Katholieke Kerk, dat volgens hem dreigender is dan ooit. In dat artikel trof mij in het bijzonder de volgende inleidende zin:

„De kerkgeschiedenis leert dat schisma's bijna altijd mede ontstonden ten gevolge van communicatiestoornissen”. Het komt mij voor, dat wij als Vrijgemaakt Gereformeerden allen zonder onderscheid er goed aan zouden doen, ons eens te bezinnen op dat verschijnsel van communicatiestoornissen. Feiten en handelingen als in het voorgaande vermeld, die om opheldering vragen, wijzen m.i. overduidelijk heen in de richting van communicatiestoornissen, zonder welke zij moeilijk te verklaren zijn. Deze stoornissen zijn reeds bij ons aanwezig te beginnen met de vijftiger

jaren. Naar mijn overtuiging zelfs al vóór die tijd, waarbij ik denk aan het feit, hoe ik wijlen prof. B. Holwerda tot tranen toe bewogen heb gezien en zielsbedroefd vanwege onbillijke verwijten tot hem gericht, die ook uitsluitend door dat verschijnsel van communicatiestoornissen vielen te verklaren. Communicatiestoornissen hebben, wanneer zij aanhouden, ook dit kwalijke effect, dat de onderlinge verwijdering al maar groeit en ook het vertrouwen in elkaar over en weer steeds kleiner wordt. Wanneer wij samen eendrachtig dit euvel eens te lijf zouden gaan, dan zou daardoor in de beoefening van de gemeenschap der heiligen ook onder ons de weg weer kunnen worden geopend tot het elkaar beter verstaan, het herstellen van de eenheid en het opheffen van de schismatieke verhoudingen, die naar mijn vaste overtuiging niet kunnen bestaan voor de vierschaar van de Koning der kerk, Christus, ons aller Heer en Meester.

Dit behoeft allerminst te betekenen, dat daarmee alle verschil van waardering ten opzichte van handelingen en besluiten uit het recente verleden meteen zou zijn verdwenen. Maar is dat nodig? Er mag en moet ook ruimte zijn voor verschil van gevoelens. Daar tot slot kort en bondig dit: Moge deze finale opheldering in ons midden spoedig worden verkregen. Laat ons aller begeren en ernstig streven daarop zijn gericht.

Aan lezers, die de brochure „Opheldering” nog niet bezitten en deze zouden willen ontvangen, zal deze gaarne worden toegezonden na storting of overschrijving van f 5,— op postrekening no. 50440 ten name van P. Groen, Rotterdam.

TE BERDE

Het is een bekend feit dat naar verhouding de meeste professoren, de meeste hoge ambtenaren, de meeste ondernemers en groot-ondernemers komen uit de zgn. hogere sociale milieus. Een verklaring hiervoor is niet zonder meer te geven. Het idee evenwel dat in de hogere milieus meer begaafden en meer talenten zouden schuilen als in de andere milieus wordt vandaag zeker niet meer voetschoots aangenomen. Bewezen is er echter op dit gebied nog niets.

Aangenomen mag worden dat het bekleden van hoge functies in het algemeen verbonden is met een zekere graad van ontwikkeling en deze op zijn beurt is weer in sterke mate afhankelijk van het genoten onderwijs. In een aan de Tweede Kamer gerichte brief — een brief, nou ja, maar dan eentje van 38 bladzijden groot folioformaat — van de Minister en de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen over de

demokratisering van het onderwijs vonden we enige gegevens die in dit verband wel van belang zijn.

	lager n.o.	u.l.o.	v.h. m.o.	be- w.o.	volking
hoger mil.	3	5	27	43	5
middelb. mil.	37	53	52	47	40
lager mil.	60	41	21	10	55
	100	100	100	100	100

Bovenstaand gegeven leert ons dat op ieder kind uit het hogere milieu er acht kinderen uit het middelbaar en elf kinderen uit het lager milieu zijn. Vergelijken we deze verhoudingscijfers met die van de leerlingen die de verschillende schoolvormen bezoeken, dan is het niet moeilijk te konkluderen dat de verschillende milieus beslist niet naar evenredigheid vertegenwoordigd zijn op de verschillende schoolvormen. Integendeel, de kinderen uit de hogere milieus krijgen veel meer een hogere opleiding dan de kinderen uit de middelbare, laat staan uit de lagere milieus. Wat kunnen hiervan de oorzaken zijn?

Bekend is dat men in de lagere milieus gauwer geneigd is de kinderen vroeg te laten verdienen dan in de andere milieus. Gaat men zoeken naar de oorzaken daarvan, dan vindt men o.a. de traditie: grootvader en vader namen al deel aan het loonarbeidsproces op zijn dertiende, resp. vijftiende jaar. Als een tweede oorzaak kan genoemd worden de zwakke economische positie thuis. Een veel voorkomende oorzaak is ook het

gebrek aan inzicht bij ouders en bij kinderen, dat bij meer ontwikkeling een langere en hogere maatschappelijke ladder te beklimmen is.

In het voorgaande hebben we de oorzaken bij het lagere milieu-zelf gezocht. Het is ook mogelijk bij anderen oorzaken aan te wijzen. In dit verband denken we allereerst aan de school zelf. Van oudsher is het onderwijs er op gericht om kinderen uit de hogere en middelbare milieus op te vangen. Dit is het eerste afgezwakt — als gevolg van de algemene leerplicht — bij het lager (uitgebreid) onderwijs en nog maar heel weinig of praktisch niet bij resp. het middelbaar en wetenschappelijk onderwijs. Het is nog niet zolang geleden dat men bij het wetenschappelijke onderwijs VERPLICHT was in jaquet de officiële examens af te leggen. Dat het de laatste tijd bij verschillende wetenschappelijke instituten „gespookt” heeft is in dit licht gezien niet zó verwonderlijk.

Ieder onderwijsinstituut mag van zijn leerlingen verwachten dat zij zich aanpassen aan de op dat instituut heersende zeden en gewoonten. Daar staat tegenover dat ieder onderwijsinstituut op zijn minst rekening heeft te houden met de aanzienlijke milieuverschillen van zijn leerlingen en dat het alles in het werk heeft te stellen om deze verschillen op een of andere manier te overbruggen. Dat zal geen gemakkelijke taak zijn, maar wel een mooie.

RECHT voor ONRECHT

een verhandeling over het stemrecht van de zusters in de gemeente des Heren.

(slot)

Onder het joodse volk mochten de vrouwen wel in de synagoge komen, maar werden afzonderlijke plaatsen toegewezen en ze mochten niet spreken, niet met de eredienst meedoen. Dat was alleen overgelaten aan de mannen. En zo is dat heden ten dage nog bij hen. Doen wij dat ook nu nog in onze samenkomsten op zondag?

Gedeeltelijk zeker niet.

Geen afzonderlijke plaatsen; daarin beschouwen wij de zusters als gelijkwaardig aan de broeders. Alleen mogen zij in de eredienst niet het woord voeren en dat baseren we dan op een uitspraak van de Apostel Paulus als hij zegt, dat de vrouwen moeten zwijgen.

In de oudheid telde de vrouw niet mee. De Grieks-Romeinse godsdienst kent geen gemeenschappelijk levensdoel voor man en vrouw. In het oude volk Israël was de vrouw weliswaar niet veracht, maar toch lang niet gelijkwaardig aan de man. Zelfs het brengen van een offer (het de handen leggen op de kop van het offerdier) was haar verboden. Huisvrouw en moeder: daarin lag haar gehele betekenis. Het werd zelfs beneden de waardigheid gehouden om met een vrouw te spreken (Joh. 4 : 27: „En daarop kwamen zijn discipelen en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak”).

Boeddha had zich, na allerlei buiten-sporigheden, vol tegenzin van de vrouw afgewend. In het Boeddhisme verschijnt de vrouw als een hindernis voor het geestelijke leven. Mohammed bleef wel lustig, maar daarbij had hij voor de vrouwen niets dan verachtig over. In de Islam zonk de vrouw diep. Jezus heeft nooit een vrouw de zijne genoemd en is toch vol hoogachting voor de vrouwen. Als de eerste in de gehele wereld erkent hij de vrouw als zedelijke persoonlijkheid en stelt haar volkomen gelijk aan de man voor God. Tot een vrouw heeft Hij het eerst openlijk gesproken: Ik ben de Messias; (Joh. 4 : 26) ook haar het eerst aangesproken van datgene wat het hoogste doel zijns levens is: overal aanbidders in geest en in waarheid (Joh. 4 : 21, 23). Hoe nauw voelt Hij zich verwant met Maria en Martha, of ook met die andere vrouwen, die Hem mogen dienen. Onder Zijn kruis staan uit Zijn jongeren in overwegend aantal: vrouwen. En tenslotte wordt een vrouw de eerste getuige van Zijn opstanding. — In die dagen was een vrouw noch naar Joods noch naar Romeins recht gerechtigd om een getuigenis af te leggen. Zelfs Paulus gaat haar onder de rij van getuigen der opstanding voorbij, omdat ze als zodanig niet van waarde zijn. (I Cor. 15 : 5 v.v.). Ook uit de woorden van de Emmausgangers beluistert men het duidelijk, dat het getuigenis der vrouwen niet geloofwaardig schijnt. (Luk. 24 : 11, 22) In die omstandigheden was het toch het trotseren van een gehele wereld, dat de Opgeestane zich juist aan een vrouw het

eerst geeft te aanschouwen. Zo is Hij het geweest, die de vrouw tot ere heeft gebracht. (Otto Borchert in de Christus der Schriften)

We gaan verder.

En dan slaan we Galaten 3 on en lezen in de verzen 27 en 28 het volgende:

Vers 27: „Want gij allen (en ik voeg hieraan toe, daar behoren ook de zusters toe), die in Christus gedoopt zijt, hebt U met Christus bekleed”.

Vers 28: „Hierbij is geen sprake van Jood noch Griek, van slaaf noch vrije, van mannelijk en vrouwelijk; Gij zijt immers één in Christus Jezus”.

CHRISTUS HEEFT DE VROUW VRIJGEMAAKT

Wat vers 28 betreft. Allerlei onderscheidingen tussen de gelovigen onderling verhinderen niet hun gelijkwaardigheid in Christus Jezus. (vers 27) en al Zijn schatten en weldaden.

Dit is de zin van vers 28: Jood en Griek, heer en knecht, man en vrouw zijn in kerkzaken voor de Kerkvorst volkomen gelijkwaardig.

In deze tekst wordt niet gelijkheid, maar gelijkwaardigheid geleerd.

Jood noch Griek, dienstknecht noch vrije, mannelijk EN vrouwelijk, allen in Christus Jezus één. Jood en Griek, dienstknecht en vrije worden gescheiden genoemd. Afzonderlijk, door het woordje noch.

Maar man EN vrouw of ... mannelijk en vrouwelijk.

Een EENHEID. Dat is aan het scheppingsverhaal ontleend. Zie Genesis.

In de scheppingsopdracht een eenheid. Na de zonde afzonderlijke toespoken en afzonderlijke straffen.

Maar Christus is gekomen. Galaten 3 jubelt nu, dat het weer worden zal als in den beginne.

Want in de genade-opdracht aan onze Here Jezus Christus is geen onderscheid voor het mannelijke en vrouwelijke deel van het menselijk geslacht.

Christus heeft de vrouw vrijgemaakt. Galaten 3.

In de schepping de staat der rechtheid.

Na de zondeval de staat der dienstbaarheid. In de herschepping weer de staat der rechtheid.

Zo loopt de lijn.

Christus heeft ook voor de vrouw (de zuster) geleden.

Ook voor haar geldt Jesaja 53: Waarlijk, Hij heeft ook mijn zonde, krankheden op Zich genomen, en mijn smarten heeft Hij gedragen; Hij is ook om mijn overtredingen verwond, om mijn ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die mij de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is mij genezing geworden.

We moeten er goed op letten. Met het huwelijk heeft deze tekst van Galaten niets te maken.

Niet de band tussen man en vrouw in het

huwelijk, maar het geslachtelijke onderscheid tussen alle mannen en alle vrouwen wordt hier besproken.

Dat wijst ook het woordje ALLEN zowel in vers 27 als in vers 28 uit.

Het is een dwaling als men de 2 delen der mensheid gaat scheiden.

Geestelijke, kerkelijke zaken wel laten gelden voor mannen en niet voor vrouwen.

Tegen zulk een scheiding komt deze tekst op.

Er is wel eens beweerd, dat kerkelijke zaken geen geestelijke zaken zijn.

En behoeft er in kerkelijke zaken geen eenheid te zijn.

Maar Galaten 3 : 28 zegt heel duidelijk, dat het kerkelijke leven juist het gemeenschappelijke Geestelijke leven is.

Er is een gemeenteschap der heiligen (vraag en antwoord 55 H.C.).

Bij elk werk, ook bij de verkiezing van ambtsdragers, ben ik bekleed met Hem en treed ik op in Zijn Naam.

De verkiezing van ambtsdragers is een geloofsstuk van de arbeidsgemeenschap der heiligen.

En daar behoren ook de zusters bij.

Voor de 3e maal.

In de Kerk zijn wel koninginnen, maar geen slavinnen.

Dit is dan het bewijs uit de Schrift, dat het onjuist is de zusters uit te sluiten van het stemrecht.

WAT ZEGT DE BELIJDENIS

HIEROVER ?

Dan verwijs ik naar artikel 31 der Nederl. Geloofsbelijdenis, dat aan het begin luidt:

„We geloven, dat de dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen behoren te worden gekozen door wettige verkiezing der kerk.

Ds. Vonk zegt hiervan (V.L. IIIb blad 162-163):

„Tegen wie de kerk zich in het eerste deel van art. 31 keert, is terstond duidelijk. Dat doet ze daar zowel tegen de Roomsse als tegen de doperen. We laten in de Institutie, hoe in de loop der tijden de invloed van het volk op de roeping en verkiezing tot de kerkelijke ambten almeer afnam, totdat dit volk, toen de kerk geheel verromst was, totaal werd uitgeschakeld.”

„Noch van het Roomse uitschakelen der gemeente des Heren noch van het Roomse en doperse onordelijk zich indringen in de ambten moest De Brès iets hebben. Geen wonder, dat hij zich in art. 31 der belijdenis krachtig daartegen verzette. Dat kwam nog duidelijker uit in de woorden van art. 31, zoals hij het eerst had. Het begin ervan luidde bij hem aldus:

„We geloven, dat de dienaren des Woords van God, de ouderlingen en de diakenen tot hun ambten behoren te worden gekozen door wettige verkiezing met aanroeping van Gods Naam en met de stemmen der kerk.”

Men bedenke weer (zegt Ds. Vonk), dat „kerk” hier hetzelfde betekent als ons tegenwoordige „gemeente”.

Een principiële verandering met de tekst, zoals die nu luidt betekent dit niet.”

In elk geval ziet men hieruit, dat het niet de bedoeling is de verkiezing van ambtsdragers aan de Gemeente te ontnemen.

Dat zou ook niet naar Gods Woord zijn geweest.

Dat heb ik duidelijk in mijn betoog doen blijken.

Ook ds. V. wijst er herhaaldelijk op, dat volgens de Schrift de Gemeente moet kiezen. Steeds maar weer Gemeente, Gemeente.

En met de Gemeente kan niet anders bedoeld zijn dan de gehele Gemeente, anders had men wel duidelijk doen blijken, dat maar een deel van de Gemeente daartoe het recht zou hebben.

En tot de gehele Gemeente behoren ook de zusters.

We sluiten ze toch niet van de Gemeente uit!

Welnu, dan ook niet uitsluiten van hun rechten als kerklid. Ieder lid moet gelijkwaardig zijn en gelijke rechten hebben. Of het mannelijke of vrouwelijke leden betreft.

Dat heeft met emancipatie NIETS te maken. Deze uitdrukking is een wereldse uitdrukking en behoort in de Kerk niet thuis.

Bij een attestatie vermeldt de kerkeraad: **Lid in volle rechten.**

Maar zacht gezegd is dat t.o.v. de zusters niet waar.

Tenslotte nog dit.

Wanneer in het formulier van bevestiging van predikanten, onderlingen en diakenen staat, dat het gezelschap van dienaren en ouderlingen als een raad der kerk is, **vertone**nde de gehele gemeente, is dat niet helemaal juist. Daarmee kan men alle kanten uit. Dat wil zeggen, men kan de Gemeente geheel uitsluiten. Zij **vertonen**, vertonen is laten zien. Als zij spreken en handelen (zo staat het er dus) dan heeft de gehele gemeente gesproken en gehandeld. Net als de Paus.

Zegt men echter, vertegenwoordigende de Gemeente, dan is dat ook niet juist. Zij vertegenwoordigen **niet de Gemeente**, maar de Here Christus.

In Matth. 18:17 staat: „Zeg het der Gemeente. Indien hij naar de Gemeente niet luistert enz.”

Wie heeft nu daaruit de conclusie van dit formulier gedistilleerd?

In de Schrift staat in elk geval niet positief vermeld, dat de kerkeraad de Gemeente vertoont of vertegenwoordigt.

Dat hebben wij, mensen, misschien om organisatorische redenen, ervan gemaakt.

WAT ZEGT DE KERKENORDENING?

Artikel 22 luidt:

„De ouderlingen zullen door het oordeel des kerkerads en der diakenen verkozen worden, volgens de regeling, die daarvoor **plaatselijk of door de kerkeraad vastgesteld** is; bij welke regeling het **naar de gelegenheid van iedere kerk vrij zal zijn** van tevoren de Gemeenteleden in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen, en voorts **vrij zal zijn**, voor de verkiezing zelve zoveel ouderlingen als van node zijn aan de Gemeente voor te stellen, om van diezelfde (ten ware dat er enig beletsel voorviel) geapprobeerd en goedgekeurd zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden, of een dubbeltal aan de Gemeente voor te stellen, om het door haar (de Gemeente, v.R.) gekozen halve deel op dezelfde wijze in de dienst te bevestigen, volgens het formulier daarvan zijnde”.

U ziet het, het is steeds de Gemeente, Gemeente. En zelf een keer Gemeenteleden.

Ongeveer hetzelfde vindt men ook in de artikelen 4 en 5 van de K.O.

In artikel 22 worden twee methoden genoemd.

De eerste stelt, dat de kerkeraad zelfstandig een aantal ouderlingen kan voorstellen, maar dan zal de Gemeente moeten apporberen, goedkeuren.

De Gemeente, dus ook de zusters. In zulk een geval mogen zij (de zusters) indien zij er zijn, bezwaren tegen een benoeming inbrengen. En daar zal niemand iets van zeggen.

Maar in het tweede geval. Het stellen van een dubbeltal, waaruit de Gemeente moet kiezen, worden de zusters uitgesloten van de stemming.

Dat is hoogst inconsequent.

Ik kom nog eens terug op het bevestigingsformulier. Daarin komen de woorden voor: **Wettig door de Gemeente, mitsdien door God zelf** beroepen.

Dat is, zoals de verkiezing in het algemeen plaats vindt, nl. met uitsluiting van de zusters der Gemeente, een pertinente onwaarheid.

J. B. van Rongen Sr.

Het artikel 22 van de kerkenordening is dat van die K.O., die op de synode van 1618/19 is vastgesteld.

Maar er is daar nog meer aan voorafgegaan en daarom citeer ik enkele uitspraken van de daaraan voorafgegane synoden en vergaderingen.

Wezelse artikelen 1568

Hoofdstuk II par. 4: ... dat een dubbel getal van personen, die na rijp beraad door de ouderlingen goedgekeurd en beproefd zijn **aan het volk** met name zullen worden bekende gemaakt, waarvan vervolgens het halve deel door **de stemming der afzonderlijke gemeenteleden** gekozen zijnde tot de uitoefening van hun dienst toegelaten worden.

Hoofdstuk II par. 6: ... de stemming van het **volk**.

Hoofdstuk IV: ... hetzelfde geldt voor het verkiezen van ouderlingen.

Hoofdstuk V: ... hetzelfde geldt voor het verkiezen van diakenen.

Synode 1571

Art. 12. Daar de verkiezing bij het gemene volk staat.

Art. 31. Hij zal de Gemeente vermanen.

(In dit artikel komt 4 x het woord Gemeente voor.)

Synode 1574

Art. 23. Hierin is sprake van lidmaten der Gemeente.

Art. 25 en art. 28. steeds weer sprake van Gemeente.

Synode 1578 Hfdst. I:

Art. 5. Ten eerste of zij gevoelen dat zij door God en Zijn Gemeente wettelijk tot de dienst beroepen zijn.

Art. 6. En aan de andere kant zal de Gemeente ook gehouden zijn haar dienaren van behoorlijk onderhoud te voorzien.

Synode 1581

Art. 4. ... Ten derde in de approbatie en goedkeuring bij de Overheid, doende professie van de Ger. Religie (aan dewelke de dienaren aangegeven worden) en aan de **ganse** Gemeente.

Art. 10. De Gemeenten zullen zorg dragen, dat haar dienaren behoorlijk onderhoud gegeven worden.

Synode 1586

Art. 20. ... of een dubbel getal, om het halve deel door de Gemeente verkozen enz.

CALVIJN OVER DE VERKIEZING VAN AMBTSDRAGERS

In de Institutie van Calvijn (ik citeer de korte uitgave) lezen we over de verkiezing van ambtsdragers:

„Dat opzieners door **mensen** verkozen moeten worden, zal geen verstandig mens ontkennen, daar van deze zaak zoveel getuigenissen in de Schrift te vinden zijn.

De vraag is, of een dienaar door de **ganse** kerk moet worden verkozen, of alleen door zijn mede-dienaren en

ouderlingen, of alleen op gezag van één persoon.”

Hier dus het verschil **ganse** Gemeente (dus met de zusters) of alleen door de kerkeraad of één enkel persoon.

verder schrijft hij:

„Cyprianus zegt terecht, dat een priester **in tegenwoordigheid** van het volk voor aller ogen verkozen en door het openbaar oordeel en getuigenis voor waardig en geschikt moet worden geacht”.

„Oudtijds werd niemand in de vergadering der clerici opgenomen, dan met bewilliging van het **gehele** volk.

Bij het verkiezen van ouderlingen moes. het **volk** van die plaats daarin toestemmen.

In het verkiezen van een bisschop heeft het **volk** lange tijd zijn vrijheid behouden. Op het concilie van Antiochië werd besloten, dat niemand zonder bewilliging van het **volk** zou aangesteld worden.

Vandaar de uitspraak: „Wie over **allen** regeert, moet door **allen** verkozen worden.”

Aldus Calvijn.

En hiermede heb ik getracht aan de hand van de Schrift, de belijdenis en de kerkenordening te bewijzen, dat het een onrechtvaardigheid is, dat de zusters der Gemeente van Christus zijn uitgesloten van het stemrecht.

Deze onrechtvaardigheid moet zo gauw mogelijk worden gemaakt tot een **rechtvaardigheid**.

en als je dan KERKORGEL speelt . . .

*en als je dan kerkorgel speelt
dan laten de toetsen aan je handen
beneden wellicht
een pneumaties vervormd lied horen
maar hierboven zingt de muziek
van je goddelijke bewegingen
rechtstreeks de juiste snaar in de war*

*als je me aankijkt laat de partituur
al haar mechanisme links liggen
en zachte koralen vouwen beeld
en betekenis toe in versmelting
twee trillingsgetallen ontmoeten
met adem en ogen elkaar*

*de jongste zon ligt reeds in ons bloed
te branden, belofte door Kruist
alle vlees . . . maar dode kaarsen
gaan op in de flakkerstem
van het eigen statig
steeds korter wit lichaam*

C. N. van der Ziel

Achter iedere overmaking van u staat een echt, levend kind in India. Wij hebben dit kunnen constateren bij het bezoek van één onzer aan de verschillende kindertehuizen in dat land. We helpen hier nu al meer dan 200 kinderen en we troffen ze allemaal vrolijk en in goede welstand aan, een paar griepgevallen uitgezonderd. Wat een verschil met de vele, arme kinderen, die men in India overal ziet. In het noorden is dit minder dan in de andere delen, die wij bezochten. Hier zijn de kinderen van lepra-patiënten het grote probleem. Deze mensen zijn in regeringskampen ondergebracht, maar de toestand is daar zo, dat men toch nog moet bedelen om genoeg te krijgen. Velen van hen willen graag hun kinderen dit lot besparen en ze zijn blij als een goed kindertehuis zich over hen wil ontfermen. Wij bezochten hier Bhogpur, het dorpje waar The Children's Home is gevestigd. Verleden jaar had men bij dit tehuis besloten 12 nieuwe kinderen op te nemen. Men heeft een wachtlijst van kinderen en men had de ouders van deze 12 gevraagd de kinderen op een bepaalde plaats te brengen. De 12 kinderen werden in een busje opgehaald. Toen men echter in Bhogpur terugkwam bleken er geen 12 kinderen in het busje te zitten, maar 23. Andere ouders hadden hun kinderen stiekum via een achterdeur van de auto naar binnen geduwd en men had dit niet gemerkt. Kon men deze kinderen weer terugsturen? Natuurlijk niet. En gelukkig hebben deze extra kinderen ook al weer verzorgers gevonden, voor het merendeel via onze Stichting in Nederland.

Overigens leek de armoede in het noorden minder erg te zijn dan in andere gebieden. Hier zag men bijvoorbeeld praktisch geen mensen op straat slapen, met uitzondering van zigeuners, die dat blijkbaar altijd doen. Dat was elders wel het geval. In de grote steden zoals Calcutta en Bombay ziet men hele gezinnen op straat wonen en 's avonds liggen velen op straat te slapen zonder deken en praktisch zonder kleren, zelfs in de hoofdstraten. Ze hebben geen huis. Overal zijn bedelende mensen en speciaal kinderen worden er met dit doel op uitgestuurd. Er zijn veel gebrekkige kinderen. Sommigen werden bij de geboorte door de ouders misvormd, omdat ze dan meer geld zouden krijgen bij het bedelen. Verschillende van deze stumperds hebben we gezien. Het was moeilijk om ze niet iets te geven, maar deed men het wel, dan kwamen er onmiddellijk zo'n twintig, dertig andere kinderen ook om iets vragen.

Het hoogtepunt van de reis was wel het bezoek aan de Bethel Fellowship. Hier werd het nieuwe weeshuis geopend. Het is prachtig geworden. Voordat wij hier met onze hulp begonnen, waren er ca. 30 kinderen en Mr. Samuel, de leider van dit tehuis vertelde, dat men toen niet genoeg eten voor deze kinderen had en men ze vaak zonder avondeten met honger naar bed moest sturen. Dit is gelukkig door onze hulp helemaal veranderd. De kinderen zien er nu goed gevoed en vrolijk uit. Hier werd, terwijl wij daar waren het 101ste kind opgenomen, een jongen, die wij bedelend op straat vonden. Hij wilde graag met ons mee. We vonden zijn ouders, de vader heel oud en de moeder erg jong. Ze waren dankbaar dat we de jongen wilden hebben. Ze hadden geen eten voor hem. In het nieuwe weeshuis wonen nu 65 jongens. Er kunnen er nog ca. 15 bij en dan is het weer vol. Het meisjesverblijf is een nogal bouwvallig gebouw met veel te weinig ruimte. Wij hebben ook in dit gebouw geslapen, maar het biedt weinig bescherming tegen slangen en ander ongedierte.

Tijdens ons bezoek aan de Ramabai Mukti Mission werd daar een meisje van 5 weken door de vader gebracht. De moeder was gestorven toen de baby 6 dagen oud was. De

vader had geprobeerd om voor het kind te zorgen, maar hij wist niet hoe hij het doen moest. Het meisje woog nog geen 5 pond en het zal vol rode vlekken. Eerst was men bang voor mazelen, maar nadat de dokter het kind had bekeken, bleek dat de vader, ten einde raad, het kleintje opium had gegeven. Het was een zielig geval en het zag er niet naar uit dat het kind zou blijven leven, maar de laatste berichten, die wij kortgeleden uit India ontvingen, waren gunstig. Het kind reageerde goed op de behandeling.

Er is natuurlijk nog veel meer over ons bezoek te vertellen, maar dit zou te veel plaats kosten. We hebben vele dia's gemaakt en indien u meer hierover en over „uw” kinderen wilt horen, dan willen wij deze graag bij u komen vertonen. Inlichtingen hierover kunt u krijgen bij ons secretariaat: Burgemeester van Tienenweg 37, Diemen. Tel. 020-59944.

Wat zijn nu onze conclusies na dit bezoek? Allereerst vervult ons een gevoel van grote dankbaarheid, dat wij hier hebben kunnen helpen. Deze kindertehuizen zijn waard om geholpen te worden. Het was een vreugde „onze” 200 kinderen te zien en te constateren, dat al het mogelijke wordt gedaan om de kinderen zo goed mogelijk te helpen. Ze krijgen een goede christelijke opvoeding en een opleiding, waardoor ze nuttige leden van de maatschappij kunnen worden.

Hoe kunnen we nu verder het beste helpen? In al „onze” kindertehuizen hebben nu bijna alle kinderen verzorgers gevonden. De achterstand werd ingehaald. Er komen nog wel geregeld kinderen bij, maar we krijgen ook vele verzoeken om „adoptie”. We hopen dat dit zo zal blijven. We hebben nl. nog een ander kindertehuis bezocht, waar onze hulp dringend nodig is en waar nog veel kinderen „geadopteerd” kunnen worden. Hierover een volgende keer meer. Naar onze mening is het echter het allerbelangrijkste, dat er bijgebouwd wordt, zodat men kan doorgaan kinderen op te nemen. De Bethel Fellowship heeft een nieuw gebouw nodig voor de meisjes en men wil ook graag een tweede waterput met een pijpleidingsysteem hebben. Hierdoor zou men het water in de gebouwen kunnen brengen. Nu gebeurt dit met emmertjes. Bij de Ramabai Mukti Mission zien de meeste gebouwen er nogal bouwvallig uit. Het huis waar de blindenafdeling is ondergebracht moet nodig vernieuwd en vergroot worden. Toen men met deze afdeling begon sliepen hier 9 kinderen. Nu moeten in deze zelfde ruimte 22 mensen slapen, volwassenen en kinderen, want de negen waar men mee begon zijn nu groot geworden. Men heeft haast geen ruimte om zich te bewegen en wat dit betekent voor mensen, die niet kunnen zien, kunt u wel begrijpen. Bij The Children's Home wil men graag een gebouw voor een medische afdeling. Nu moet er iedere week een dokter van ver komen om de kinderen te onderzoeken, want bij deze kinderen moet geregeld gecontroleerd worden of ze misschien toch besmet zijn door de ouders.

Wij doen een dringend beroep op uw verdere hulp. Onze postrekening herhalen we: nr. 1599333 t.n.v. onze Stichting te Zwolle.

Alvorens te eindigen, willen we graag de hartelijke dank overbrengen van al de kinderen, die u hielp en van de leiding van alle kindertehuizen. Lof en dank brengt men daarvoor Gods troon naar aanleiding van uw hulp.

Stichting „Redt Een Kind”

L'ABRI-NEDERLAND

In een „Te Berde” van enige tijd geleden werd een stukje geschreven over L'ABRI en over de stal, die wij graag voor ons werk zouden willen verbouwen. Wij zijn dankbaar voor de vele reacties hierop. Wij zijn nu een bedrag van f 2.675,— dichterbij de verbouwing gekomen.

Uit de reacties op sommige girostrookjes is ons gebleken, dat men graag iets meer wil weten over ons werk.

Veel jonge mensen komen op onze bijeenkomsten, die wij eens in de maand op zaterdag houden. Voor verdere studie kunnen de-

genen, die dat willen, zondagavond op onze Bijbelkring komen. Op de bijeenkomsten worden onderwerpen, die de jonge mensen bijzonder bezighouden, belicht, terwijl op zondagavond meer specifiek wordt nagegaan wat de Bijbel zegt.

Eén van de aspecten van het werk werd duidelijk door de Engelse medewerker van L'ABRI, ds. R. Macaulay, uiteengezet. Wij geven hieronder zijn gedachten weer:

Door L'ABRI zijn velen weer gaan zien, dat we ons voor het evangelie niet behoeven te schamen. Wij wijzen ieder relativisme af en ook de synthese, die men tegenwoordig in zovele kerken aantreft. („Iedereen moet voor zichzelf maar uitmaken hoe hij zalig wordt”). Wij moeten als Kerk vandaag durven zeggen dat er waarheid bestaat. In de vroegchristelijke Kerk dorst men dat ook. Leest u Hand. 26 maar eens. Paulus moest zich verdedigen tegenover Festus en Agrippa en na zijn rede zegt Festus: „Gij spreekt wartaal, Paulus, uw vele studie brengt u in de war”, maar dan antwoordt Paulus: „Hoogedele Festus, ik spreek geen wartaal, maar nuchtere WAARHEID”. Hier geen relativisme. En waar sprak Paulus over? In het begin van zijn rede zegt hij: „Waarom wordt het bij u ongelooflijk geacht als God doden opwekt?” Is dit niet juist één van de dingen die men tegenwoordig relatief stelt?

Op onze bijeenkomsten stellen wij steeds de waarheidsvraag aan de orde. Wij zouden graag meer willen doen voor de mensen die bij ons komen en we zouden sommigen graag langer willen houden voor meer studie. We krijgen ook verzoeken hiertoe, maar tot nu toe ontbreekt ons de ruimte en we hebben ook niet voldoende medewerkers. We hopen dat de stal voor het eerste probleem een oplossing zal geven. Daarom waren wij zo blij met uw gaven.

H. R. Rookmaaker

KERKNIEUWS

Beroepen: te Winterswijk, Neede en Aalten: ds. H. Schuurman te Creil (N.O.P.); te Amsterdam-Centrum (voor buitengewone diensten): ds. J. Snijder te Muiderberg, predikant voor de geestelijke verzorging van militairen van Rotterdam-Delfshaven; te Hoogkerk: ds. J. M. Goedhart te Drachten; te Pretoria (scriba H. J. Nauta): ds. J. G. Meijer te Zwijndrecht; te Zuidwolde (Gr.): ds. J. Slotman te Urk; te Noordbergum en te Brouwershaven: ds. A. C. Haitzma te Zaamslag; te Utrecht-Centrum-B: ds. H. Bouma te Assen; te Zuidbroek-Veendam, te Gees en te Grootegast: kand. K. Folkersma te Bedum; te Warfum en Baflo: ds. H. J. Begemann te Drogeham.

Aangenomen: naar New Westminster (voor de miss. arbeid in Brazilië): ds. C. van Spronsen te Carman (Can.); naar Winterswijk, Neede en Aalten: ds. H. Schuurman te Creil (N.O.P.).

Bedankt: voor Katwijk: ds. F. van Deursen te Haarlem; voor Enschede-Noord en voor Groningen-Noord: drs. A. N. Hendriks te Delft; voor New Westminster (Can.): ds. M. Brandes te Hengelo.

Ermelo-Harderwijk-Putten — Na vele moeizame besprekingen en briefwisseling met de kerkeraden van Ermelo en Harderwijk, kwamen op vrijdag 20 februari broeders en zusters uit Ermelo-Harderwijk-Putten bijeen, ter bespreking van de kerkelijke situatie.

Op deze vergadering werd geconstateerd, dat de Kerkeraden van Ermelo en Harderwijk zich stelden achter de synode-besluiten van Hoogeveen, zoals reeds eerder het voorbijgaande jaar was gebleken uit de besluiten die op meerdere classis-vergaderingen waren genomen in het ressort Harderwijk, wat tot gevolg had, dat nu reeds 4 kerken, nl. Nunspet, Voorthuizen, Wapenveld en Wezep bui-

ten het verband zijn komen te staan.

Aangezien de aanwezige broeders en zusters geen deel mochten hebben aan deze ongerechtigheid, van het uit verband stoten van kerken, die — zoals ter classis zelf is verklaard — „Kerken van Jezus Christus zijn” is men onder leiding van de kerkeraad van Voorthuizen overgegaan tot het opnieuw institueren van een gemeente Ermelo-Harderwijk-Putten.

Op deze vergadering zijn tevens 3 ouderlingen en 2 diakenen verkozen.

Zondag 22 februari belegde de kerkeraad van Voorthuizen diensten in Ermelo waar voorgingen 's morgens ds. Goris en 's middags ds. Blokhuis van Wezep.

Beide diensten werden door ongeveer 130 personen bezocht.

Ook zondagmorgen, 1 maart, belegde de kerkeraad van Voorthuizen een kerkdienst, waar vooring ds. Plooy van Heemstede, waarin tevens de ambtsdragers werden bevestigd, zodat 's middags de kerkdienst kon worden belegd door de eigen kerkeraad, ook met ds. Plooy als voorganger.

Voor deze nieuwe gemeente zijn 3 contactadressen ingesteld:

Voor Ermelo:

A. Brons, Korpersteeg 6, tel. 03417-1425.

Voor Harderwijk:

Ph. A. Knieriem, Zandlaan 13, tel. 03410-4929.

Voor Putten:

A. Visser, Jac. Catslaan 53, tel. 03418-2427.

Predikanten die in de komende tijd onze gemeente willen dienen, worden verzocht zich in verbinding te stellen met het contactadres te Putten.

Het adres van de kerkeraad is het contactadres te Harderwijk.

G.S. Hoogeveen — In de vergaderperiode van 17 tot 25 februari jl. handelde de generale synode te Hoogeveen de laatste agendapunten af. Daarbij kwamen o.m. aan de orde de verhouding tot het Convent van Kerken, de zaak „Soemba” en de benoeming van een aantal nieuwe deputaten. Op woensdag 25 februari jl. werd de slotzitting gehouden. De volgende synode zal worden samengeroepen tegen 11 april 1972. De kerk te Hattem zal dan fungeren als roepende kerk.

VERANTWOORDINK GIFTEN

KERKWERK WALDENZEN ITALIË

Zoals u uit onderstaande opgave kunt zien, is de maand februari weer niet slecht geweest. Mijn hartelijke dank aan allen, die iets voor dit werk wilden afstaan. De volgende giften kwamen binnen: J.L. te K. 5,—; F.J. te H. 62,50; J.J.H. te A. 2,50; J.C.H. te R. 100,—; N.N. 100,—; totaal 270,—; totaal inclusief vorige verantwoordingen 14.165,90.

Giften kunnen worden gestort of overgemaakt op postrekening nr. 50440 van P. Groen, Rotterdam.

P. Groen

PERSBERICHT

Tussen Eindhoven en Helmond, in de gemeente Mierlo, ligt de mooie camping „Het Wolfsvan” (tel. 04927-661).

Een commissie, uitgaande van de Geref. Kerk (vrijg.), de Chr. Geref. Kerk, en de Baptistengemeente te Eindhoven is in deze maanden bezig met de voorbereiding van het kerkewerk dat daar in juli en de eerste helft van augustus door een team van jonge mensen gedaan zal worden. Er zullen programma's worden geboden voor kinderen en ouderen!

Het is wellicht de moeite waard, in uw zomervakantie eens met deze camping en het werk dat daar verricht wordt, kennis te komen maken!

Namens de commissie:

Ds. W. Steenberg, tel. 040 - 62954

De Heere verblijde ons met de geboorte van ons zesde kind, dat wij noemde

ERNST JAN

A. Koers
H. E. A. Koers-Hommes

Gorinchem, 21 februari 1970
Arkelse Onderweg 1

Dankbaar en blij
uit Gods hand ontvangen

KORINE AFKE

A. Schilstra
H. M. Schilstra-Bottelier
Fredie
Ankie
Ineke

Emmen, 1 maart 1970
Laan v. d. Marel 397

WOORD EN KERK

Theol. bijdragen van de hoogleraren van de Theol. hogeschool der Chr. Geref. Kerken te Apeldoorn.

„Wat ons in dit boek geboden wordt is een door en door schriftuurlijke toetsing van de moderne geesten of ze uit God zijn. Wat de Apeldoornse hoogleraren schreven is voluit Schriftuurlijk, confessioneel en actueel. Zeer hartelijk aanbevolen.”

Prof. C. Veenhof

„De bundel mag er zijn. Alle artikelen zijn waard om diepgaand bestudeerd te worden. 't Artikel van prof. Versteeg mag m.i. in een gouden lijstje worden geplaatst. Stuk voor stuk zijn de artikelen vrucht van diepgaande studie.

Ze zijn bij de tijd en voor onze tijd.”

Prof. dr. S. U. Zuidema

De eerste oplage van dit boek werd in 20 dagen geheel verkocht.

Ook voor de tweede druk bestaat weer grote belangstelling.

Omvang 178 pag. — Prijs f 9,90

BOEKHANDEL — ANTIQUARIAAT — UITGEVERIJ

TON BOLLAND

v/h H. A. van Bottenburg N.V.

Prinsengracht 493, Amsterdam, tel. 020 - 221921

Heerde Veluwe

Ter ruiling (event. te huur) aangeboden in periode 4 t/m 18 juli onze moderne woning.

Gevraagd woning aan de kust.

Telefoon 0 5782 - 1317.

MEI '40

Op 24 maart a.s. verschijnt

Het 3e deel van „Het Koninkrijk der Nederlanden in de tweede wereldoorlog” door Dr. L. de Jong.

Dit boek, dat de vijf verschrikkelijke meidagen beschrijft, telt 640 blz. met 43 kaartjes in kleur, 171 historische foto's en afb. van documenten. f 18,50 + halve porto.

Ook leverbaar: VOORSPEL, f 17,50 en NEUTRAAL f 16,—.

Mogen wij U deze boeken leveren?

BOEKHANDEL „DE GRAAFSCHAP”

LANDSTRAAT 19, TELEF. 05437 - 2838, AALTEN

Redactieleden:

Ds. H. AMELINK, Dr. J. BOSCH,
P. GROEN, Prof. Dr. -H. J. JAGER, Drs.
J. G. VAN OORD, Prof. Dr. P. G. SMELIK,
Prof. C. VEENHOF, Ds. G. VISEE

Adres van de Redactie:

Ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Geref. Persvereniging „Opbouw”:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht. Telef. 030 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij, Steenberg,
Slotlaan 220, Zeist. Telef. 03404 - 12452

Abonnementprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling)

Zeist. Giro 233117.

Advertentieprijs 20 ct. per mm.

Familieberichten 15 ct. per mm.

De dokter zei:

„U moet er nodig eens een paar weken tussen uit!”

Uw vrienden vinden dat hij gelijk heeft, maar ja, waar moet je heen...

Wij hebben voor u, in bosrijke omgeving, een heerlijk onderkomen geschapen en zijn met ingang van 1 april bereid u te ontvangen en helemaal te verzorgen voor:

f 100,— p.p. p. week; f 350,— p. maand.
echtparen f 175,— p. w.; f 600,— p. m.

Wilt u nadere inlichtingen, bel gerust 05415-489 of schrijf aan E. Vollbehr, Roorderheurneweg 6 De Lutte (Ov.)

STEENWIJK

Het bestuur van de Gereformeerde school te Steenwijk, Oostwijkstraat 92, vraagt m.i.v. 1 augustus 1970

een hoofd

liefst met ervaring.

Brieven met volledige inlichtingen aan het hoofd der school, H. J. Docter, Oostwijkstraat 90, Steenwijk. — Inlichtingen bij J. Brouwer, secr. tel. 05210-2625 en bij H. J. Docter, hfd., tel. 05210-2930.

Vakantie woningruil

Gevraagd: woning aan zee met modern comfort voor gezin van 7 personen voor de laatste 2 weken van juli; liefst Nrd.-Holland.

Aangeboden: ruime comfortabele woning met grote voor- en achtertuin.

M. op den Brouw, Stationslaan 129, Harderwijk. Tel. 2245 (0 3410).

TE HUUR

in DALFSEN, gelegen aan de Vecht, rustig dorp, omgeving zeer bosrijk, verwarmd zwembad aanwezig

EEN WONING

voor- en achtertuin, van alle comfort voorzien; 6 slaapplaatsen + kinderbed.

Voor de periode van 6 juni t.m. 20 juni en 4 juli t.m. 18 juli.

Inlichtingen telefoon 0 5293 - 783 (na 19.00 uur.)